

รายงานผลการดำเนินงาน
คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

กระทรวงยุติธรรม
สำนักงานกิจการยุติธรรม

สารบัญ

สารบัญตาราง.....	๔
สารบัญแผนภาพ	๕
บทสรุปผู้บริหาร	๖
บทที่ ๑	๒๐
บทนำ	๒๐
๑. ความเป็นมาและความสำคัญของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้	๒๐
๑.๑ องค์ประกอบของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้.....	๒๑
๑.๒ อำนาจหน้าที่	๒๑
๑.๓ วิธีการดำเนินงาน.....	๒๒
๒. แนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้.....	๒๓
๒.๑ กรอบแนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้.....	๒๓
๒.๒ แนวคิดพื้นฐานในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้	๒๕
บทที่ ๒	๒๙
ผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้	๒๙
ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ	๓๐
๑. สาระสำคัญของด้านที่ ๑.....	๓๑
๓. ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานที่ ๑	๓๔
ด้านที่ ๒ การพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้.....	๓๗
๑. สาระสำคัญของด้านที่ ๒.....	๓๘
๒. ความเป็นมาและสภาพปัญหา.....	๓๘
๓. ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานที่ ๒	๔๙
ด้านที่ ๓ การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ	๕๑
๑. สาระสำคัญของด้านที่ ๓.....	๕๒
๒. ความเป็นมาและสภาพปัญหา.....	๕๓

๓. ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานที่ ๓	๖๒
ด้านที่ ๔ การบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย	๖๖
๑. สาระสำคัญของด้านที่ ๔.....	๖๗
๒. ความเป็นมาและสภาพปัญหา.....	๖๗
๓. ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๔.....	๗๒
บรรณานุกรม.....	๗๔

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑	๔๕
เกณฑ์การพิจารณาตัวชี้วัดในการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย โครงการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย (The Development of Instrument for Measuring Law Enforcement)	

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ ๑	กรอบแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้.....	๖
แผนภาพที่ ๒	ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับ ทิศทางการพัฒนาประเทศ	๘
แผนภาพที่ ๓	ความเชื่อมโยงแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๒ กับคณะอนุกรรมการอื่นๆ ภายใต้ กพยช. ตลอดจนกรอบการดำเนินการของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้.....	๑๒
แผนภาพที่ ๔	แนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ	๑๔
แผนภาพที่ ๕	แสดงความเชื่อมโยงองค์ประกอบการดำเนินงานการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ รวมทั้งการเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายของ ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ.....	๑๘
แผนภาพที่ ๖	คณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.)	๒๐๐
แผนภาพที่ ๗	นโยบาย แผน และยุทธศาสตร์การพัฒนาและขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรม.....	๒๘
แผนภาพที่ ๘	มติคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการ.....	๕๕
แผนภาพที่ ๙	การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน	๕๗
แผนภาพที่ ๑๐	คู่มือแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ	๕๗
แผนภาพที่ ๑๑	เว็บไซต์สำนักงานกิจการยุติธรรมในการเผยแพร่คู่มือแนวทางการเผยแพร่กฎหมาย.....	๕๘
แผนภาพที่ ๑๒	เว็บไซต์ “รู้กฎหมาย”	๖๐
แผนภาพที่ ๑๓	ชุดความรู้ในการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในลักษณะ box set	๖๑
แผนภาพที่ ๑๔	ภาพรวมการขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและ หน่วยงานภาครัฐในระยะต่อไป	๖๒

บทสรุปผู้บริหาร

ด้วยคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ มีคำสั่งที่ ๔/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙ แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ให้มีหน้าที่หลักในการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ วิเคราะห์และประเมินผลกระทบของการออกกฎหมาย พัฒนาและส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการกำหนดแนวทาง รูปแบบและวิธีการเพื่อสร้างการรับรู้/การเผยแพร่กฎหมายให้กับประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้การกำหนดแนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์และทิศทางการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในประเทศ ในห้วงปีงบประมาณพ.ศ. ๒๕๖๐ และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะกรรมการฯ มีการจัดประชุมเพื่อพิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ จำนวน ๔ ด้าน และกฎหมายรายประเด็น ปรากฏตามแผนภาพที่ ๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

จากแผนภาพที่ ๑ จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการฯ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้เป็น ๔ ด้านสำคัญ ประกอบด้วย **ด้านที่ ๑** การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ **ด้านที่ ๒** การพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้กฎหมาย **ด้านที่ ๓** การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ **ด้านที่ ๔** การบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนา

กฎหมายและการบังคับใช้ โดยในแต่ละกรอบแนวทาง คณะอนุกรรมการฯ ได้กำหนดสาระสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้และมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๑ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑ ได้มีมติรับทราบแนวทางการดำเนินการดังกล่าว ประกอบไปด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

๑. หลักการของกฎหมายที่ดีตามแนวนโยบายแห่งรัฐ

- ๑.๑ การมีกฎหมายเพียงพอเท่าที่จำเป็น
- ๑.๒ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีความถูกต้องแน่นอน
- ๑.๓ มีความโปร่งใส เปิดเผยเป็นการทั่วไป
- ๑.๔ คำนึงถึงหลักสัดส่วน
- ๑.๕ ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม/คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- ๑.๖ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ/สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ/สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล และสอดคล้องกับ AEC

๒. มีกลไกหรือเครื่องมือในการวิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมายและการประเมินผลกฎหมาย

๒.๑ การวิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA) ในการจัดทำกฎหมายที่ดีจะต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันการวิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมายจะต้องดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐ เรื่อง แนวทางการจัดทำและการเสนอร่างกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒.๒ การประเมินกฎหมายและติดตามการประเมินผล (Law Enforcement Indicators : LEI) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดให้เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด

๓. สาขาของกฎหมายที่ต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

- สาขาที่ ๑ กฎหมายที่สามารถเสริมสร้างการแข่งขันให้กับประเทศ
- สาขาที่ ๒ การปฏิรูปองค์กรและระบบในกระบวนการยุติธรรม
- สาขาที่ ๓ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- สาขาที่ ๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกติการะหว่างประเทศ
- สาขาที่ ๕ กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

แผนภาพที่ ๒ ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับ
ทิศทางการพัฒนาประเทศ

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานที่ ๑

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอ/
<p>☒ ดำเนินการแล้วเสร็จ</p> <p>๑. สถานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นสมควรให้ให้ประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ ๒๖ ก.พ. ๖๒ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการทูลเกล้าถวายฯ เพื่อประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป</p>	<p>ข้อสังเกต</p> <p>ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีหลักการตามที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบด้านที่ ๑ หลักการของกฎหมายที่ดีตามแนวนโยบายแห่งรัฐ และมีการกำหนดให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย รวมถึงการกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลด้านการบังคับใช้กฎหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๒ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฝ่ายเลขานุการฯ มีข้อเสนอบางประการที่ควรจะได้มีการดำเนินการเพื่อให้กระบวนการจัดทำ แก้ไขปรับปรุงและตรวจสอบกฎหมายของประเทศไทยเป็นไป ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดังนี้</p>

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอ/
	<p>๑ .จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่เสนอกฎหมาย กำหนดหน่วยงานและพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพและ กระบวนการตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึง หลักเกณฑ์ในการติดตามและกำหนดตัวชี้วัดในการ ประเมินผลสำเร็จจากการบังคับใช้กฎหมาย โดยให้ นำคู่มือ (Handbook) หรือแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย ของต่างประเทศที่ประสบผลสำเร็จ อาทิ ประเทศ มาเลเซีย ประเทศออสเตรเลีย ประเทศเกาหลีใต้ ซึ่ง มี การยึดโยงกับหลักการวิเคราะห์ผลกระทบในการ จัดทำกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA) และหลักการรับฟังความคิดเห็นภายใต้แนวคิด การปรึกษาหารือสาธารณะขององค์การเพื่อความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) มาเป็น แนวทาง</p>

๒. การพัฒนาเครื่องมือการประเมินกฎหมายและติดตามผลการบังคับใช้กฎหมาย หรือ Law Enforcement Indicators : LEI เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังไม่ปรากฏเครื่องมือการประเมินกฎหมายและติดตามการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นรูปธรรม ปัจจุบันสำนักงานกิจการยุติธรรมได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินผลและติดตามบังคับใช้กฎหมาย หรือ Law Enforcement Indicator : LEI และอยู่ระหว่างการนำเครื่องมือไปทดลองประเมินกฎหมายซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการ โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้นำเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายจำนวน ๔ องค์กรประกอบ ไปทดลองประเมินกฎหมาย จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยใช้งบประมาณ จำนวน ๓ ล้านบาท โดยจากการประเมินกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ พบว่าเครื่องมือดังกล่าวสามารถใช้ประเมินผลและติดตามการบังคับใช้กฎหมายได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงต้องมีการปรับหลักเกณฑ์หรือตัวชี้วัดบางประการเพื่อให้มีความเหมาะสม และในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ได้มีการนำเครื่องมือประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายไปทดลองประเมินพระราชบัญญัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ใน ๕ องค์กรประกอบ ทั้งนี้ จะได้มีการทดลองประเมินให้ครบทุกองค์กรประกอบภายในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ และจะได้นำเสนอให้ กฤษฎาพิจารณานำมาใช้เป็นเครื่องมือ . กลางในการประเมินผลและติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่อไป

ข้อเสนอ

๑. ประสานงานสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อรับข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติไปพิจารณาดำเนินการเพื่อให้พระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นกลไกในการกำกับดูแลการจัดทำกฎหมายที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอ/
	<p>๒. มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรม เร่งรัดการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการติดตามและการบังคับใช้กฎหมาย หรือ LEI ให้มีความสมบูรณ์ทุกองค์ประกอบเพื่อให้เครื่องมือดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือกลางในการประเมินผลและติดตามการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นมาตรฐาน</p>
<p>☒ อยู่ระหว่างดำเนินการ</p> <p>๒. การติดตามสาขากฎหมายที่ต้องพัฒนาทั้ง ๕ สาขา</p>	<p>ความคืบหน้า</p> <p>กฎหมายที่ต้องพัฒนาทั้ง ๕ สาขานั้นเป็นประเด็นกฎหมายที่สอดคล้องและต้องดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศทั้ง ๑๑ ด้านโดยมีกฎหมายจำนวน ๒๕ ฉบับ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ จึงเหลือกฎหมายที่ต้องจัดทำประมาณ ๑๕๑ ฉบับ</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>ติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดทำกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิรูปประเทศต่อไป</p>

ด้านที่ ๒ การพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้กฎหมาย คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๒ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ และเสนอคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑ โดย กพยช. ได้มีมติรับทราบกรอบแนวทางการดำเนินงานดังกล่าว ประกอบไปด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านตัวบทบัญญัติของกฎหมาย มีความสอดคล้องกับการดำเนินการตามแนวทางด้านที่ ๑ กล่าวคือ กฎหมายที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบไปด้วยหลักการของกฎหมายที่ดีตามแนวนโยบายแห่งรัฐ มีกลไกหรือเครื่องมือในการจัดทำกฎหมายและการประเมินผลกฎหมาย

ส่วนที่ ๒ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย สอดคล้องกับการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนาความรู้และส่งเสริมคุณธรรมแก่บุคลากรในงานยุติธรรม โดยคณะอนุกรรมการดังกล่าว ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมภายใต้แนวคิด “เก่ง ดี มีสุข” ได้แก่ ๑. การพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติแก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม (เก่ง) ๒. การส่งเสริมค่านิยมร่วม คุณธรรม จริยธรรมแก่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม (ดี) และ ๓. การสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม (มีสุข)^๑

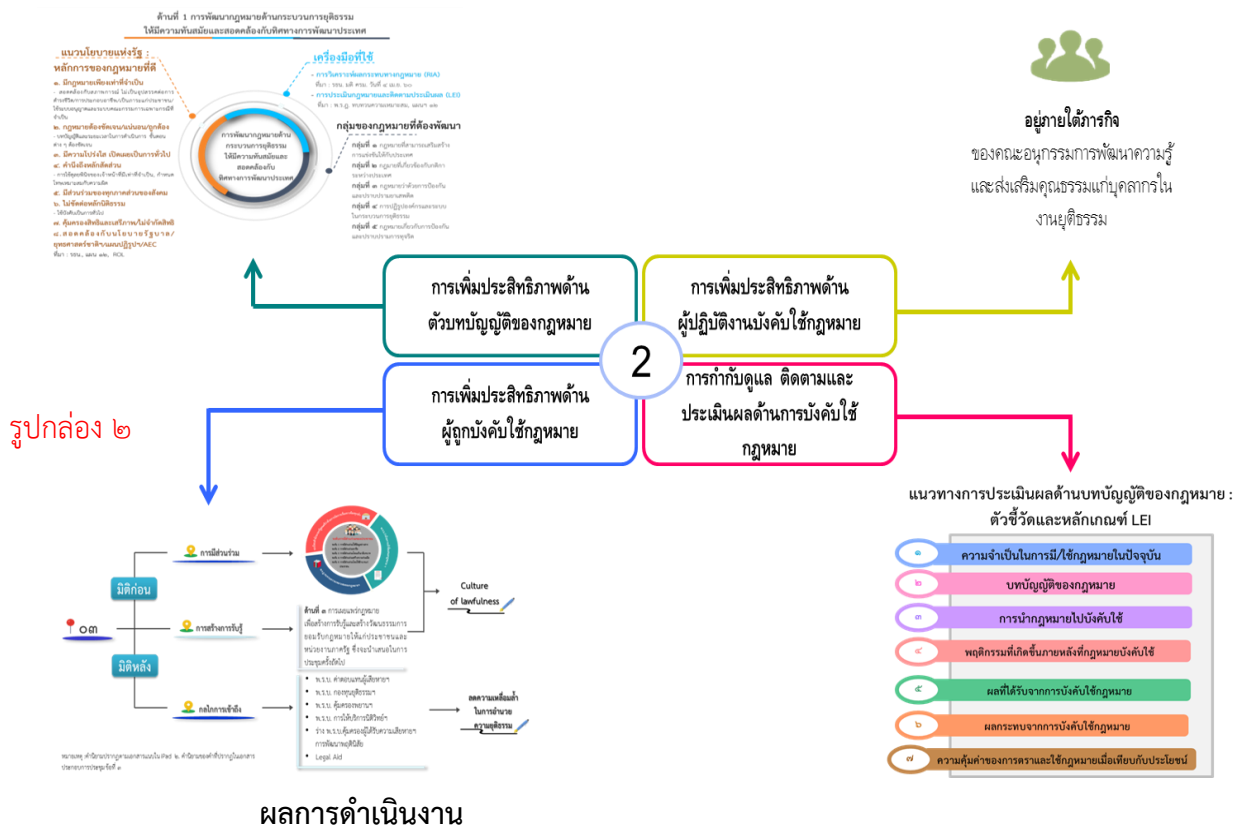
^๑ สามารถติดตามได้ในรายงานผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนาความรู้และส่งเสริมคุณธรรมแก่บุคลากรในงานยุติธรรม

ส่วนที่ ๓ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย โดยเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายในมิติต่างๆ ได้แก่ มิติก่อนได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการสร้างการรับรู้หรือสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย^๒ และมิติหลังกฎหมายบังคับใช้ โดยเน้นมาตรการในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย

ส่วนที่ ๔ การกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลด้านการบังคับใช้กฎหมาย เป็นการพัฒนาเครื่องมือการประเมินกฎหมายและติดตามประเมินผลซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๑

การดำเนินตามแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๒ ประกอบไปด้วย ๔ ส่วนดังที่กล่าวมาข้างต้น ในส่วนที่ ๑ และส่วนที่ ๔ จะสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๑ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ สำหรับส่วนที่ ๒ อยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม จึงเหลือเพียงส่วนที่ ๓ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายซึ่งประกอบไปด้วยมิติก่อนและหลังบังคับใช้กฎหมาย

แผนภาพที่ ๓ ความเชื่อมโยงแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๒ กับคณะอนุกรรมการอื่นๆ ภายใต้ กพยช. ตลอดจนกรอบการดำเนินการของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

^๒ นำเสนอในแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๓

การดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานที่ ๒

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อเสนอแนะ/ข้อสังเกต/
<p>☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ</p> <p>๑. ปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ.</p>	<p>ความคืบหน้า</p> <p>ข้อเสนอในการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการออกกฎหมาย โดยร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. เป็นกฎหมายที่ต้องจัดทำตามแผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย โดยสถานะปัจจุบันคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาเสร็จเรียบร้อยแล้วและอยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>ติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดทำกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิรูปประเทศต่อไป</p>
<p>☒ ดำเนินการแล้วเสร็จ</p> <p>๒. การบังคับใช้พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายของจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ปัจจุบันมีการบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรมฯ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘-๒๕๖๐ พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ - ๒๕๖๒ มีผู้ได้รับความช่วยเหลือ จำนวน ๑๖,๙๗๕ คน วงเงินประมาณ ๑,๐๐๐ ล้านบาท และ พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายของจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๐-๖๑ ได้ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายและได้ให้ความช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญา จำนวน ๒๐,๐๐๐ คน เงินประมาณ ๑๐๐๐ ล้านบาท</p>	<p>ข้อเสนอ</p> <p>มอบหมายกระทรวงยุติธรรม ประชาสัมพันธ์ช่องทางการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือเยียวยาประชาชนตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว รวมถึงสรุปผลการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายของพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับตามโครงการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลและการติดตามการบังคับใช้กฎหมาย หรือ Law Enforcement Indicators : LEI เพื่อนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการต่อไป</p>

ด้านที่ ๓ แนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ โดยคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑ และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในคราวประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑ ได้มีมติ

รับทราบผลการดำเนินการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐตามมติคณะรัฐมนตรี ประกอบไปด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

๑. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๒. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายที่ประชาชนควรรู้
๓. การพัฒนาศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย
๔. การติดตามและประเมินผลแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

แผนภาพที่ ๔ แนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานที่ ๓

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ/
☒ ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑. จัดทำคู่มือแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐเพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่เสนอกฎหมายเพื่อดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี	-
๒. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในกรอบ	ข้อสังเกต

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ/
<p>กฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติมผ่านการกำหนดและติดตามแบบตรวจสอบการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ LAMP I และ LAMP II โดยปัจจุบัน มีกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑๒๐ ฉบับ มีการรายงาน LAMP I จำนวน ๒๐ ฉบับ และ LAMP II จำนวน จำนวน ๑๔ ฉบับ จาก ๑๐ หน่วยงาน</p> <p>๓. ขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในกรอบกฎหมายที่ประชาชนควรรู้ โดยการสำรวจและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายที่ประชาชนอยากรู้ และวิธีการหรือช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันที่นิยมในพื้นที่</p> <p>๔. การสำรวจกฎหมายที่ประชาชนควรรู้และการประเมินผลแนวทางการเผยแพร่กฎหมายมีสรุปผลดังนี้</p> <p>๔.๑. การพัฒนาเทคนิคการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ (เช่น ผู้นำชุมชน ครู ทนายความ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน เป็นต้น)</p> <p>๔.๒ การพัฒนาเทคนิคการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เหมาะสมกับการใช้งาน การเข้าถึงของประชาชนในอนาคตควรพัฒนาช่องทางหรือสื่อใหม่ที่ประชาชนใช้งานเพื่อเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ช่องทางสื่อออนไลน์ (เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น) และช่องทางอินเทอร์เน็ต (เช่น Google เว็บไซต์หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น)</p>	<p>จากการติดตามรายงานผลการดำเนินงานตาม LAMP I และ LAMP II พบว่า หน่วยงานผู้รับผิดชอบกฎหมายรายงานผลการดำเนินงานมาล่าช้ากว่ากำหนด จึงควรจะได้มีการเร่งรัดติดตามหน่วยงานเพื่อให้รายงานผลการดำเนินงานมาภายในกำหนดระยะเวลา</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรม ประสานหน่วยงาน ผู้เสนอร่างกฎหมายให้รายงานผลการดำเนินงานตาม LAMP I และ II ให้ทันกำหนดเวลาโดยเคร่งครัด หากไม่รายงานตามกำหนดจะได้แจ้งให้ผู้บริหารหน่วยงานทราบต่อไป</p> <p style="text-align: center;">-</p> <p>ข้อสังเกต</p> <p>๑. การพัฒนาเนื้อหาทางกฎหมายหลายเรื่องเป็นเรื่องเฉพาะทาง ซึ่งอาจส่งผลความเข้าใจเนื้อหา การตีความ การสื่อความหมาย จึงควรที่จะได้มีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อร่วมพัฒนาเนื้อหาทางกฎหมาย</p> <p>๒. การพัฒนาช่องทาง เครื่องมือและเนื้อหาให้เข้าใจ เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึงของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรม</p> <p>๑. สำรวจกฎหมายที่ประชาชนอยากรู้ วิธีการหรือช่องทางการสื่อสารให้ครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม โดยเน้นกลุ่มกฎหมายเด็กและเยาวชนกับกฎหมายที่สื่อสารมวลชน</p>

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ/
<p>๔.๓ แนวทางการพัฒนาสื่อการเผยแพร่กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมด้วยการใช้ชุดความรู้กฎหมาย (Box set) สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีความพึงพอใจต่อสื่อในชุดความรู้กฎหมายฯ ที่สามารถนำไปใช้ได้ดีมากที่สุด ได้แก่ แผ่นพับ หนังสือ โปสเตอร์ และแผ่นเสียงบรรยายกฎหมาย โดยหนังสือที่ชอบมากที่สุด ๓ ลำดับ ได้แก่ กรอบที่ ๑ กฎหมายว่าด้วยการขอความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กรอบที่ ๒ กฎหมายว่าด้วยที่ดินทำกิน และทรัพยากรธรรมชาติ กรอบที่ ๓ กฎหมายว่าด้วยนิติกรรม สัญญา และการระงับข้อพิพาท อีกทั้งรูปแบบสื่อ และชุดความรู้กฎหมายฯ ที่นำไปใช้งานมากที่สุด ได้แก่ ใช้ประกอบการให้คำปรึกษา/ให้คำแนะนำแก่ประชาชน, ใช้ในการประชุม/สัมมนา/อบรม/บรรยาย, ใช้เป็นสื่อความรู้ในกิจกรรมให้ความรู้ผ่านเครือข่ายของชุมชน</p> <p>สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมชุมชนมีความใกล้ชิดกับประชาชน ดังนั้นการเข้าถึงความรู้ด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมด้วยช่องทาง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ (เช่น ผู้นำชุมชน ครู ทนายความ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัด คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน เป็นต้น) เป็นช่องทางที่ควรส่งเสริมอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ช่องทางและสื่อที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีแนวโน้มที่จะใช้ในการค้นคว้าหาความรู้อย่างต่อเนื่องมากที่สุด ได้แก่ ช่องทางบริการเรียกดูวีดิทัศน์ตามคำสั่ง (เช่น การรับชมภาพเคลื่อนไหว หรือวีดิทัศน์ผ่านทาง YouTube Netflix) ควรที่จะมีการผลิตเนื้อหากฎหมายเพื่อเผยแพร่ในช่องทางดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และช่องทางหรือสื่อใหม่ๆที่จะมีการใช้งาน ได้แก่ ช่องทางสื่อออนไลน์ (เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น) และช่องทางบุคคลใกล้ชิด (เช่น เพื่อนญาติ พ่อแม่ เป็นต้น) ควรที่จะมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ผ่านชุมชนออนไลน์ (Social Network) ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมชุมชนของแต่ละจังหวัด หรือชุมชน</p>	<p>ควรรู้ รวมทั้งสำรวจหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับกฎหมายที่ต้องการให้ประชาชนได้รับรู้</p> <p>๒. พัฒนาช่องทาง เครื่องมือและเนื้อหา รวมถึงประชาสัมพันธ์ให้ง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึงของประชาชนทุกระดับ</p> <p>๓. พัฒนารูปแบบการติดตามและประเมินผลร่วมกับหน่วยงานเจ้าของกฎหมายโดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดโดยให้สำนักงานกิจการยุติธรรมสามารถขอรับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพได้</p>
<p>☒ อยู่ระหว่างดำเนินงาน</p> <p>๑. การพัฒนาระบบการเผยแพร่กฎหมายแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ “รู้กฎหมาย” (http://lamp.go.th) และ ๒. การพัฒนาระบบการเผยแพร่กฎหมายแบบออฟไลน์ โดย</p>	<p>ความคืบหน้า</p> <p>ปัจจุบันเว็บไซต์กฎหมายได้เผยแพร่กฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษานับตั้งแต่มีมติ</p>

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ/
<p>การจัดทำชุดความรู้ในการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในลักษณะ Box Set ปัจจุบันเว็บไซต์กฎหมายได้ทำการเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม</p> <p>๒ การพัฒนา .Application “Law manหรือ “ผู้ใหญ่” ลอว์</p>	<p>กรม. วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑๒๐ ฉบับ Info graphic จำนวน ๔๘ เรื่อง คลิปวีดีโอ จำนวน ๑๐ เรื่อง เสียงบรรยายกฎหมาย จำนวน ๓๐๐ ตอน หนังสือกฎหมาย จำนวน ๙ เล่ม กิจกรรมความเคลื่อนไหว จำนวน ๓ เรื่อง สำหรับชุด Box set ได้มีการแจกจ่ายไปยังสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน ๘๑ แห่ง และศูนย์ยุติธรรมชุมชน จำนวน ๑,๐๒๘ แห่ง</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการพัฒนาเว็บไซต์กฎหมายให้มีเนื้อหาและสื่อประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมในรูปแบบที่หลากหลายและเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่กฎหมายต่อไป</p> <p>ความคืบหน้า</p> <p>อยู่ระหว่างการพัฒนาข้อคำถามและคำตอบเพื่อสามารถให้บริการและให้คำปรึกษาทางกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิกเข้าใช้ Application จำนวน ๕๕๙ คน</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการ พัฒนา Application “Law Man” ให้สามารถให้คำปรึกษาหรือให้บริการด้านกฎหมายที่มีความสมบูรณ์เพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการด้านกฎหมายแก่ประชาชน</p>

ด้านที่ ๔ การบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการดำเนินการด้านที่ ๔ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑ และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในคราวประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ได้มีมติเห็นชอบหลักการแนวทางการดำเนินการบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ประกอบไปด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

๑. กรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ รวมทั้งการเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

๒. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ :

๒.๑ การพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ต้องมีความทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

๒.๒ การเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

๓. องค์ประกอบของแนวทางการดำเนินงาน :

องค์ประกอบที่ ๑ กระบวนการก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมหรือยกร่างกฎหมายใหม่ ได้แก่ การวิเคราะห์ผลกระทบในการจัดทำกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA)

องค์ประกอบที่ ๒ กระบวนการจัดทำกฎหมาย ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายตามมาตรา ๗๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐

องค์ประกอบที่ ๓ กระบวนการภายหลังกฎหมายมีผลใช้บังคับ ได้แก่ การสร้างการรับรู้และการเผยแพร่กฎหมายผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ต่างๆ /การจัดฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ของการบังคับใช้กฎหมาย (Training) /การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

แผนภาพที่ ๕ แสดงความเชื่อมโยงองค์ประกอบการทำงานการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ รวมทั้งการเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๔

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอ/
<p>☒ ดำเนินการแล้วเสร็จ</p> <p>กรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมาย และการบังคับใช้ รวมทั้งการเผยแพร่และสร้าง การรับรู้ด้านกฎหมายฯ ของประชาชนและ หน่วยงานภาครัฐ สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ ถ่ายทอดกรอบแนวทางไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว โดยกรอบแนวทางดังกล่าว หน่วยงานที่สามารถเสนอร่างกฎหมายใช้เป็นฐาน ในการจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์การ จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและ พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นย่อย ๖.๓ การพัฒนา กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รongรับ</p>	<p>ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ถ่ายทอดกรอบแนวทางไปยังหน่วยงาน ต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว โดยกรอบแนวทางดังกล่าวหน่วยงาน ที่สามารถเสนอร่างกฎหมายสามารถใช้เป็นฐานในการรับ การจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์การจัดสรร งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นย่อย ๖.๓ การพัฒนา กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รongรับ</p>

สำหรับกฎหมายรายประเด็นนั้น คณะอนุกรรมการฯ ได้มีการพิจารณากฎหมายและ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ จำนวน ๔ เรื่อง ได้แก่ การขึ้นทะเบียน ล่ามในกระบวนการยุติธรรม ร่างพระราชบัญญัติโนตารี พ.ศ. การปกปิดประวัติการกระทำความผิด อาญาของเด็กและเยาวชนและการจัดการข้อมูลประวัติการกระทำความผิดในกรณีทั่วไป และสถานการณ์ ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

บทที่ ๑ บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

ด้วยคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ที่ ๔/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๙ เรื่อง ปรับปรุงคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ (คณะกรรมการฯ) ซึ่งถือเป็นคณะกรรมการฯ ที่ดำเนินการภายใต้ภารกิจของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยคณะกรรมการฯ มีหน้าที่หลักในการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ วิเคราะห์และประเมินผลกระทบของการออกกฎหมายพัฒนาและส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการกำหนดแนวทาง รูปแบบและวิธีการเพื่อสร้างการรับรู้/การเผยแพร่กฎหมายให้กับประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องและนำเสนอเรื่องดังกล่าวต่อ กพยช. เพื่อพิจารณาต่อไป โดยรายละเอียดโครงสร้างคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ภายใต้ภารกิจของ กพยช. รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๖

แผนภาพที่ ๖ คณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.)

การดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) และคณะกรรมการภายใต้ กพยช.

* คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.)

* พ.ร.บ.พัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมฯ
๒. เสนอแนะ/พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานยุติธรรม
๓. ประสานหน่วยงาน/ส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม
๔. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม
๕. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรม

สำหรับองค์ประกอบคณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ มีศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฎ์ วิศิษฎ์สรอรรถ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานอนุกรรมการ และมีคณะอนุกรรมการ รวมทั้งสิ้น ๑๖ ท่าน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการให้ความเห็นชอบไม่เกิน ๒ คน ทั้งนี้ ประธานอนุกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นชอบแต่งตั้งศาสตราจารย์ ดร. ศักดา ธนิตกุล อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

๑.๑ องค์ประกอบของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้มีดังต่อไปนี้

(๑) ปลัดกระทรวงยุติธรรม	ประธานอนุกรรมการ
(๒) ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม	อนุกรรมการ
(๓) ผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง	อนุกรรมการ
(๔) ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	อนุกรรมการ
(๕) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๖) ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ	อนุกรรมการ
(๗) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	อนุกรรมการ
(๘) ผู้แทนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	อนุกรรมการ
(๙) ผู้แทนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	อนุกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๑๑) ผู้แทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ของภาครัฐ ซึ่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการฯ	อนุกรรมการ
(๑๒) ผู้แทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ของภาคเอกชน ซึ่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการฯ	อนุกรรมการ
(๑๓) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการฯ ให้ความเห็นชอบไม่เกิน ๒ คน	อนุกรรมการ
(๑๔) ผู้แทนสภาพนายความ	อนุกรรมการ
(๑๕) ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม	อนุกรรมการ
(๑๖) ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการและเลขานุการ
(๑๗) ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย จำนวน ๒ คน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๑.๒ อำนาจหน้าที่

- (๑) พัฒนาและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มติหรือคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ
- (๒) วิเคราะห์และประเมินผลกระทบของการออกกฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม
- (๓) พัฒนาและส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม
- (๔) กำหนดแนวทาง รูปแบบ และวิธีการ เพื่อสร้างการรับรู้/การเผยแพร่กฎหมายให้กับประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๕) แต่งตั้งคณะทำงานหรือมอบหมายบุคคลหรือหน่วยงาน ให้เป็นผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะอนุกรรมการฯ เห็นสมควร

(๖) รายงานผลการดำเนินงาน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติมอบหมาย

๑.๓ วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการจัดประชุมคณะอนุกรรมการฯ จำนวนทั้งสิ้น ๓ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และครั้งที่ ๓/๒๕๖๐ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ และในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ มีการจัดประชุมคณะอนุกรรมการฯ จำนวนทั้งสิ้น ๕ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑ และครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยในการประชุมแต่ละครั้งคณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการกำหนดประเด็นสำคัญเพื่อพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของหน่วยงาน/องค์กรที่ได้เผยแพร่ต่อสาธารณะทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อศึกษาค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษายุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลและแผนการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางสำหรับการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ทำให้กฎหมายและการบังคับใช้มีความสอดคล้องและตอบโจทย์สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

๒. แนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ มีแนวคิดในการกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ เพื่อให้การดำเนินงานมีบทบาทสอดคล้องกับภารกิจของคณะอนุกรรมการฯ และเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน โดยได้กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ เพื่อให้การดำเนินงานและเป้าหมายของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ของการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศไทยในระดับต่อไป โดยในการประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ คณะอนุกรรมการฯ ได้มีมติเห็นชอบกรอบแนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ๔ แนวทาง เพื่อวางทิศทางการดำเนินงานและผลักดันประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปอย่างครบถ้วนและรอบด้าน รวมทั้งกฎหมายรายประเด็นเพื่อรองรับการดำเนินงานในฐานะที่สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมรับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และมีภารกิจดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายและการพัฒนากระบวนการยุติธรรม รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะและการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านกระบวนการยุติธรรมตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมอบหมาย

กรอบแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

๒.๑ กรอบแนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้จากแผนภาพดังกล่าว สามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

๑. หลักการของกฎหมายที่ดีตามแนวนโยบายแห่งรัฐ

๑.๑ การมีกฎหมายเพียงพอที่จำเป็น

๑.๒ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีความถูกต้องแน่นอน

- ๑.๓ มีความโปร่งใส เปิดเผยเป็นการทั่วไป
- ๑.๔ คำนึงถึงหลักสัดส่วน
- ๑.๕ ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม/คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- ๑.๖ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ/สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ/สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล และสอดคล้องกับ AEC

๒. มีกลไกหรือเครื่องมือในการวิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมายและการประเมินผลกฎหมาย

- ๒.๑ การวิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA)
- ๒.๒ การประเมินกฎหมายและติดตามการประเมินผล (Law Enforcement Indicators : LEI)

๓. สาขาของกฎหมายที่ต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

- สาขาที่ ๑ กฎหมายที่สามารถเสริมสร้างการแข่งขันให้กับประเทศ
- สาขาที่ ๒ การปฏิรูปองค์กรและระบบในกระบวนการยุติธรรม
- สาขาที่ ๓ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- สาขาที่ ๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกติการะหว่างประเทศ
- สาขาที่ ๕ กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ด้านที่ ๒ การพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้ ประกอบไปด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย ๔ ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ ๑ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านตัวบทบัญญัติของกฎหมาย
- ส่วนที่ ๒ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย
- ส่วนที่ ๓ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย
- ส่วนที่ ๔ การกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลด้านการบังคับใช้กฎหมาย

ด้านที่ ๓ การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ เห็นชอบแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ โดยมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรม ดำเนินการจัดทำแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐขึ้น และเพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีจึงได้กำหนดการดำเนินการตามแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในระยะแรกผ่านการขับเคลื่อนใน ๔ แนวทาง ดังนี้

- ๑. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ : การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ๒. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ : การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายที่ประชาชนควรรู้
- ๓. การพัฒนาศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย
- ๔. การติดตามและประเมินผลแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

ด้านที่ ๔ การบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมาย
การจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ภายใต้กรอบแนวทาง
ด้านการพัฒนา ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายเพื่อการขอจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการฯ
แผนงานบูรณาการการปฏิรูปกฎหมายฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ดังนี้

๑. ชื่อกรอบแนวทาง : การพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ รวมทั้งการเผยแพร่
กฎหมายและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

๒. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ :

๒.๑ การพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ต้องมีความทันสมัยสอดคล้องกับ
ทิศทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางด้านที่ ๑ ของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายซึ่งคณะกรรมการ
พัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ซึ่งประกอบไปด้วย การพัฒนาและการบังคับใช้
กฎหมายต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบในการออก
กฎหมาย และการประเมินกฎหมายและติดตามประเมินผลสอดคล้องกับสาขากฎหมายที่ต้องพัฒนา

๒.๒ การเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับ
กฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐต้องมีความสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่
๑๗ มกราคม ๒๕๖๐

๓. องค์ประกอบของแนวทางการดำเนินงาน :

องค์ประกอบที่ ๑ กระบวนการก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมหรือร่างกฎหมาย
ใหม่ ได้แก่ การวิเคราะห์ผลกระทบในการจัดทำกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA)

องค์ประกอบที่ ๒ กระบวนการจัดทำกฎหมาย ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นต่อ
ร่างกฎหมายตามมาตรา ๗๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐

องค์ประกอบที่ ๓ กระบวนการภายหลังกฎหมายมีผลใช้บังคับ ได้แก่ การสร้าง
การรับรู้และการเผยแพร่กฎหมายผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ /การจัดฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
เพื่อเสริมสร้างความรู้ของการบังคับใช้กฎหมาย (Training) /การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

๒.๒ แนวคิดพื้นฐานในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาแนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้
โดยอาศัยแนวความคิดพื้นฐานตามสถานการณ์ นโยบาย และแผนการดำเนินงานที่สำคัญเพื่อนำไปสู่
การพัฒนากรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรมทั้งในและระหว่างประเทศ
ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดเป้าหมายและทิศทางเกี่ยวกับ
กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมไว้ใน หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ และหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ
ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

มาตรา ๖๘ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มี
ประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก
รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

มาตรา ๗๗ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย
ที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบ
อาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ
ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

มาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้
ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม

๒.๒.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)
ยุทธศาสตร์ที่ ๖ : การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาล
ในสังคมไทย

๒.๒.๓ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) (การสร้างความสามารถในการแข่งขัน และการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ) โดยยุทธศาสตร์ที่กำหนดนโยบายด้านกฎหมายจะอยู่ในยุทธศาสตร์ ๔ ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม และยุทธศาสตร์ที่ ๖ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ที่มุ่งเน้นกำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรมและเป็นสากลและการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๒.๔ ยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรมระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) ยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรมระยะ ๒๐ ปี ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

- ๑) ด้านความมั่นคง
- ๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- ๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน
- ๔) ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม
- ๕) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
- ๖) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๕ นโยบายรัฐบาล (การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ระบุประเด็นที่เกี่ยวกับ “การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม” ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มุ่งเน้นเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญ

๒.๒.๖ วาระการปฏิรูปประเทศ (แผนปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม)
ของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.)

แผนการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในวาระที่ ๗ เรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐแบ่งออกเป็น ๕ ส่วน ประกอบด้วย

- ส่วนที่ ๑ การปฏิรูปกฎหมายและการจัดทำกฎหมาย
- ส่วนที่ ๒ การบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ
- ส่วนที่ ๓ การปฏิรูปองค์กรและการทำงานในกระบวนการยุติธรรม
- ส่วนที่ ๔ การปฏิรูปการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษร้ายแรง
- ส่วนที่ ๕ การปฏิรูปโครงสร้างอำนาจหน้าที่ และกระบวนการทำงานตำรวจเพื่อประโยชน์

ของประชาชน

๒.๒.๗ แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑ มีเป้าหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและการบังคับใช้ได้แก่ เป้าหมายที่ ๓ หน่วยงานยุติธรรมมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม และเป้าหมายที่ ๔ ปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลลดลง ซึ่งประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม โดยมุ่งเน้นแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ

๒. ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการมีส่วนร่วมในงานยุติธรรม โดยมุ่งเน้นแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ

๒.๒.๘ หลักนิติรัฐ (Rule of Law) ถือว่าหลักนิติธรรมเป็นระบบ ซึ่งยอมรับหลักการอันเป็นสากล ๔ หลักการ ดังนี้

(๑) รัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ ปังเจกชน และนิติบุคคลเอกชนต้องมีการรับผิดชอบภายใต้กฎหมาย

(๒) กฎหมายต้องชัดเจน เปิดเผยเป็นการทั่วไป มีความแน่นอนถูกต้อง และใช้บังคับโดยเสมอภาคกันและปกป้องสิทธิพื้นฐาน รวมทั้งความปลอดภัยของประชาชนและทรัพย์สิน

(๓) กระบวนการตรากฎหมาย การกำกับดูแลตามกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ต้องสามารถเข้าถึงได้เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

(๔) การประสานความยุติธรรมต้องทันท่วงที มีคุณธรรม และโดยผู้มีความอิสระเป็นกลาง มีจำนวนที่พอเหมาะ มีเครื่องมือที่เหมาะสม สะท้อนถึงหน้าตาของสังคมที่พวกเขาได้รับใช้

๒.๒.๙ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) เป้าหมาย SDGs ที่สอดคล้องกับการพัฒนากฎหมายปรากฏไว้ในเป้าหมายที่ ๑๖ เรื่องการสร้างสังคมสันติสุข การสร้างความยุติธรรมและสถาบันอันเป็นที่พึ่งของส่วนรวม (Peace, Justice and Strong institutions) ซึ่งเน้นการเสริมสร้างความยุติธรรม ความสงบสุข และการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรและสถาบันต่าง ๆ ในประเทศ (Promote just, peaceful and inclusive societies)

๒.๒.๑๐ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติกับกระบวนการยุติธรรม

จากเอกสารรายงานเบื้องต้น (Inception Report) โครงการศึกษาจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕) ได้นำเสนอกรอบวิสัยทัศน์ของกระทรวงยุติธรรม ระยะ ๒๐ ปี ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ๓ ประการ ได้แก่ ความมั่นคง ความมั่งคั่ง และความยั่งยืน

๒.๒.๑๑ รองศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ ควรพจน์ (๒๕๕๘) ได้ศึกษาและสำรวจสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรม (Justice Trend) พร้อมจัดทำแนวทางการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของกระบวนการยุติธรรมไทยในทศวรรษหน้า โดยมีข้อเสนอแนะที่ควรดำเนินการโดยเร่งด่วน ดังนี้

๑. ทบทวนกฎหมายในปัจจุบันที่ล้าหลังไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
๒. ทบทวนกฎหมายในปัจจุบันที่เป็นความผิดเล็ก ๆ ที่ไม่ควรกำหนดโทษทางอาญา
๓. กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก ถึงความเป็นไปได้ในการนำมาตราการต่าง ๆ มาใช้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ความเป็นไปได้ในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและอาญา เพื่อปรับปรุงขั้นตอนวิธีพิจารณาความคดีแพ่งและทางอาญาให้กระชับ สะดวก และรวดเร็ว รวมทั้งบทกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์ฎีกา เพื่อจำกัดจำนวนคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกา

๕. ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษ สำหรับคดีที่มีลักษณะเฉพาะ

๖. ทบทวนกฎหมายสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและทันสมัย ในเรื่องวิธีพิจารณาความ การกำหนดการระงับการพิสูจน์ ฯลฯ

๗. จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ของผู้เกี่ยวข้องับกระบวนการยุติธรรมที่ทันสมัย

๘. จัดประชุมระดมสมองเพื่อหาแนวทางปรับปรุงคำพิพากษาของศาล เพื่อให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในทางวิชาการและต่อสาธารณชน

๙. ศึกษาวิธีการนำระบบการยื่นคำฟ้อง คำร้อง และการติดต่อสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในเปลี่ยนไปเป็นศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E - Courts) ตลอดจนการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลนโยบายและสถานการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมที่นำมาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการดำเนินงานเพื่อพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ตามแผนภาพที่ ๗

แผนภาพที่ ๗ นโยบาย แผน และยุทธศาสตร์การพัฒนาและขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรม

บทที่ ๒

ผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ได้จัดการประชุมคณะอนุกรรมการฯ จำนวน ๓ ครั้ง ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้จัดการประชุมคณะอนุกรรมการฯ จำนวน ๕ ครั้ง ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อพิจารณานโยบายและกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนา กฎหมายและการบังคับใช้ซึ่งได้วิเคราะห์จากสภาพปัญหาและข้อมูลสถานการณ์นโยบายและเป้าหมาย การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สถาปนาขึ้น การปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) หลักนิติรัฐ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) และนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ จำนวน ๔ ด้าน เพื่อเป็นกรอบพื้นฐาน ในการดำเนินงานตามที่ได้อธิบายแล้วในบทที่ ๑ ฉะนั้น ในบทที่ ๒ จึงขอนำเสนอผลการพิจารณาและข้อคิด ที่เป็นผลลัพธ์จากการประชุมคณะอนุกรรมการฯ ที่ผลักดันการดำเนินงานทั้ง ๔ ด้านดังกล่าว โดยจะนำเสนอ รายละเอียดเรียงตามขั้นตอน ประกอบด้วย

ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

ด้านที่ ๒ การพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้

ด้านที่ ๓ การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมาย ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

ด้านที่ ๔ การบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

ด้านที่ ๑

การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม
ให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม^๓ ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

๑. สาระสำคัญของด้านที่ ๑

ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม อีกทั้งต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพหรือการประกอบธุรกิจของประชาชน รวมถึงประชาชนต้องสามารถเข้าใจเนื้อหาหรือบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ได้ง่ายและสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนากฎหมายให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพนอกจากจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการออกกฎหมายที่ดีมีการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายในการพัฒนากฎหมายแล้ว การมีกลไกการพัฒนากฎหมายที่ดีจะเป็นเสมือนเครื่องมือในการทำกฎหมายให้มีคุณภาพ รวมไปถึงนักกฎหมายหรือผู้มีหน้าที่ในการออกกฎหมายจำเป็นจะต้องปรับกรอบความคิดเพื่อให้การพัฒนากฎหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกันจึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนากฎหมายให้มีความทันสมัยเพื่อนำไปสู่การบังคับใช้ได้อย่างยั่งยืน ดังนี้

๑. หลักการของกฎหมายที่ดีตามแนวนโยบายแห่งรัฐ ประกอบด้วย

๑.๑ การมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น กล่าวคือ การจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพจนเป็นภาระแก่ประชาชน การใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีจำเป็น

๑.๒ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีความถูกต้องแน่นอน กล่าวคือ ประชาชนต้องเข้าใจกฎหมายได้โดยง่าย ระยะเวลาการดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายต่าง ๆ ต้องมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน

๑.๓ มีความโปร่งใส เปิดเผยเป็นการทั่วไป กล่าวคือ ประชาชนสามารถเข้าถึงบทบัญญัติของกฎหมายได้โดยง่าย การบังคับใช้เป็นไปอย่างเสมอภาคและปกป้องสิทธิพื้นฐาน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม โดยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่น สื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป รับรู้เหตุผลและความจำเป็น ประเด็นสำคัญและผลที่เกื้อหนุนกับการเสนอหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ผ่านช่องทางต่าง ๆ สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดี ในทุกระดับการตัดสินใจ

๑.๔ คำนึงถึงหลักสัดส่วน กล่าวคือ การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การกำหนดโทษให้มีความรุนแรงและเหมาะสมกับการกระทำความผิดในประเภทหรือข้อหาต่าง ๆ โดยควรกำหนดโทษขั้นต่ำและเพดานสูงสุดไว้ในแต่ละข้อหาให้ชัดเจน กำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

^๓ การพัฒนา “กฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม” หมายถึง กฎหมายภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ (ค) (ง) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ กฎหมายที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการและกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) มอบหมาย

รวมทั้งปรับปรุงบทลงโทษการกระทำความผิดให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลหรือมาตรฐานของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน

๑.๕ ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม/คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กล่าวคือ ใช้บังคับได้เป็นการทั่วไป ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่มุ่งหมายบังคับเฉพาะกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิเกินสมควร ไม่กระทบศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เมื่อต้องมีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องระบุเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิ

๑.๖ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ/สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ/สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล และสอดคล้องกับ AEC

๒. กลไกหรือเครื่องมือ ประกอบด้วย

๒.๑ การวิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมาย (RIA)

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องนำเครื่องมือวิเคราะห์ผลกระทบของการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment – RIA) มาใช้ตรวจสอบความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายเดิมและการออกกฎหมายใหม่ทุกครั้งก่อนเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณา ในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

๒.๒ การประเมินกฎหมายและติดตามการประเมินผล (LEI)

- เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงเร่งรัดให้กระทรวง กรม หรือหน่วยงานเทียบเท่าปรับปรุงแก้ไขยกเลิกกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับที่ล้าสมัย ไม่เป็นธรรม หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์และความพร้อมของการนำไปปฏิบัติเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต ไม่เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับสู่ประเทศที่มีรายได้สูงตามข้อกำหนดในพระราชกฤษฎีกาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘

- พัฒนาคู่มือในการประเมินผลกฎหมาย กฎ ระเบียบ และคู่มือการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำกฎหมาย กฎ ระเบียบ พร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

- พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในลักษณะสหวิชาให้สามารถพัฒนากฎหมายและใช้เครื่องมือวิเคราะห์ผลกระทบการออกกฎหมายตั้งแต่ก่อนออก ระหว่างบังคับใช้ และภายหลังการบังคับใช้ไปในระยะหนึ่ง

๓. สาขาของกฎหมายที่ต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย

สาขาที่ ๑ กฎหมายที่สามารถเสริมสร้างการแข่งขันในประเทศ

- การปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างการแข่งขันและสนับสนุนการลงทุน (Ease of Doing Business)

สาขาที่ ๒ การปฏิรูปองค์กรและระบบในกระบวนการยุติธรรม

- การปฏิรูปองค์กรและการทำงานให้กระบวนการยุติธรรมสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม

- การจัดตั้งองค์กรปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ปราศจากแทรกแซงของรัฐ

- การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ

- การจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย
- การพัฒนาระบบการประเมินประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- การปรับปรุงระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายและค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็น

ธรรม

- การทำความเข้าใจกับหน่วยงานในการบวนการยุติธรรมให้เห็นความสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางเลือก พัฒนาปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศต่าง ๆ เพื่อรองรับและเอื้ออำนวยต่อการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกหรือมาตรการทางเลือกต่าง ๆ มาใช้ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนรวมทั้งเปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชน และสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินการ

สาขาที่ ๓ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

- การป้องกัน ปราบปราม และบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

สาขาที่ ๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกติการะหว่างประเทศ

สาขาที่ ๕ กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

- ให้มีการตรวจสอบ เฝ้าระวัง และการวางระบบการจัดการความเสี่ยงจากการทุจริตการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา และรณรงค์ประชาสัมพันธ์แบบบูรณาการเชิงรุก เพื่อปลูกจิตสำนึกประชาชน

- การต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบ

- นำมาตรการทางการเงิน ภาษี และการป้องกันการฟอกเงินมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริตและประพฤตินิชอบ ^๔

^๔ ภาคผนวก ๑ หน้า ๘๒

ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม
ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม
ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

๓. ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานที่ ๑

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้ทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑ ได้มีมติรับทราบและสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอ/
<p>☒ ดำเนินการแล้วเสร็จ</p> <p>๑. สถานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นสมควรให้ให้ประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ ๒๖ ก.พ. ๖๒ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการทูลเกล้าถวายฯ เพื่อประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป</p>	<p>ข้อสังเกต</p> <p>ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีหลักการตามที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบด้านที่ ๑ หลักการของกฎหมายที่ดีตามแนวนโยบายแห่งรัฐ และมีการกำหนดให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมาย รวมถึงการกำกับดูแลติดตาม และประเมินผลด้านการบังคับใช้กฎหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงาน ด้านที่ ๒ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฝ่ายเลขานุการฯ มีข้อเสนอบาง</p>

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอ/
	<p>ประการที่ควรจะได้มีการดำเนินการเพื่อให้กระบวนการจัดทำ แก้ไขปรับปรุงและตรวจสอบกฎหมายของประเทศไทยเป็นไป ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดังนี้</p> <p>๑ .จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่เสนอกฎหมาย กำหนดหน่วยงานและพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพและกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงหลักเกณฑ์ในการติดตามและกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินผลสำเร็จจากการบังคับใช้กฎหมาย โดยให้นำคู่มือ (Handbook) หรือแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายของต่างประเทศที่ประสบผลสำเร็จ อาทิ ประเทศมาเลเซีย ประเทศออสเตรเลีย ประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งมีการยึดโยงกับหลักการวิเคราะห์ผลกระทบในการจัดทำกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA) และหลักการรับฟังความคิดเห็นภายใต้แนวคิดการปรึกษาหารือสาธารณะขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) มาเป็นแนวทาง</p> <p>๒. การพัฒนาเครื่องมือการประเมินกฎหมายและติดตามผลการบังคับใช้กฎหมาย หรือ Law Enforcement Indicators : LEI เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังไม่ปรากฏเครื่องมือการประเมินกฎหมายและการติดตามการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นรูปธรรมปัจจุบัน สำนักงานกิจการยุติธรรมได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินผลและติดตามบังคับใช้กฎหมาย หรือ Law Enforcement Indicator : LEI และอยู่ระหว่างการนำเครื่องมือไปทดลองประเมินกฎหมายซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการ โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้นำเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายจำนวน ๔ องค์ประกอบ ไปทดลองประเมินกฎหมาย จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ .ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยใช้งบประมาณ จำนวน ๓ ล้านบาท โดยจากการประเมินกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ พบว่าเครื่องมือ</p>

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอ/
	<p>ดังกล่าวสามารถใช้ประเมินผลและติดตามการบังคับใช้กฎหมายได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงต้องมีการปรับหลักเกณฑ์หรือตัวชี้วัดบางประการเพื่อให้มีความเหมาะสม และในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ได้มีการนำเครื่องมือประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายไปทดลองประเมินพระราชบัญญัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๖ ใน ๕ องค์กรประกอบ ทั้งนี้ จะได้มีการทดลองประเมินให้ครบทุกองค์ประกอบภายในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ และจะได้นำเสนอให้ กพยชพิจารณา นำมาใช้เป็นเครื่องมือกลางในการประเมินผลและติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่อไป</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>๑. ประสานงานสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อรับข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติไปพิจารณาดำเนินการเพื่อให้พระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นกลไกในการกำกับดูแลการจัดทำกฎหมายที่มีประสิทธิภาพต่อไป</p> <p>๒. มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรม เร่งรัดการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการติดตามและการบังคับใช้กฎหมาย หรือ LEI ให้มีความสมบูรณ์ทุกองค์ประกอบเพื่อให้เครื่องมือดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือกลางในการประเมินผลและติดตามการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นมาตรฐาน</p>
<p>☒ อยู่ระหว่างดำเนินการ</p> <p>๒. การติดตามสาขากฎหมายที่ต้องพัฒนาทั้ง ๕ สาขา</p>	<p>ความคืบหน้า</p> <p>กฎหมายที่ต้องพัฒนาทั้ง ๕ สาขานั้นเป็นประเด็นกฎหมายที่สอดคล้องและต้องดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศทั้ง ๑๑ ด้านโดยมีกฎหมายจำนวน ๒๕ ฉบับ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ จึงเหลือกฎหมายที่ต้องจัดทำประมาณ ๑๕๑ ฉบับ</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>ติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ในการจัดทำกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิรูปประเทศต่อไป</p>

ด้านที่ ๒

การพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้

ด้านที่ ๒

การพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้กฎหมาย

๑. สาระสำคัญของด้านที่ ๒

แนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ด้านที่ ๒ การพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบังคับใช้กฎหมายพัฒนามาจาก “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย” ที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๙ รวมทั้งได้มีการทบทวนสภาพปัญหาของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายให้มีความสมบูรณ์โดยแบ่งเป็น ๔ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านตัวบทบัญญัติของกฎหมาย

ส่วนที่ ๒ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย

ส่วนที่ ๓ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย

ส่วนที่ ๔ การกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลด้านการบังคับใช้กฎหมาย

๒. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้นำสภาพปัญหาของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ^๕ มาสังเคราะห์ร่วมกับข้อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ทั้ง ๔ ส่วน มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยได้ประมวลขอบเขตและสาระสำคัญทั้ง ๔ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านบทบัญญัติของกฎหมาย หากพิจารณากรอบแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๑ ที่คณะอนุกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นชอบแนวทางการพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้ทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ๓ ประการ สำหรับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพด้านบทบัญญัติของกฎหมาย ส่วนที่ ๑ คณะอนุกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นชอบแนวทางการพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้ทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยหลักการของกฎหมายที่ดีตามแนวนโยบายแห่งรัฐและกลไกในการพัฒนากฎหมายดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือสำคัญอันจะนำมาซึ่งการเพิ่มประสิทธิภาพตัวบทบัญญัติกฎหมายที่มีความครอบคลุมแล้ว

^๕ รายละเอียดของผลการศึกษาปรากฏในหัวข้อ ๒.๑ “สภาพปัญหาและนโยบายด้านกฎหมายและการบังคับใช้ในประเทศไทย” ของด้านที่ ๑

ส่วนที่ ๒ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย^๖

การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายมีขอบเขตและสาระสำคัญครอบคลุมมิติต่าง ๆ ได้แก่

มิติการพัฒนาด้านคุณสมบัติและสมรรถนะของผู้ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย
โดยการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในลักษณะที่เป็นองค์ความรู้ทั่วไปและเฉพาะทางที่สอดคล้องกับลักษณะงานที่รับผิดชอบเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน

มิติด้านค่าตอบแทนและแรงจูงใจให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และภาระความรับผิดชอบในหน้าที่

มิติด้านการสร้างจริยธรรมและกลไกคุ้มครองผู้ปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย
โดยมีการกำหนดมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมที่วางหลักเกณฑ์และบทลงโทษทางวินัย รวมทั้งมีหน่วยงานที่เป็นอิสระในการดำเนินการทางวินัยและมีกลไกให้ความคุ้มครองทั้งต่อผู้ร้องเรียนและต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเมื่อมีการร้องเรียนอันจะนำมาซึ่งการให้บริการของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่มีความเป็นมืออาชีพ มีความรวดเร็ว อิสระ เป็นกลาง

สำหรับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาความรู้และส่งเสริมคุณธรรมแก่บุคลากรในงานยุติธรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่จัดทำแนวทางการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มติ/ข้อสั่งการของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ผลักดันการบรรจุองค์ความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมในการเรียนการสอนของสถาบัน อุดมศึกษา การสร้างจิตสำนึกรักความยุติธรรม และสร้างค่านิยมร่วมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งฝ่ายเลขานุการ ฯ ได้นำขอบเขตและสาระสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพผู้ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวต่อคณะกรรมการพัฒนาความรู้และส่งเสริมคุณธรรมแก่บุคลากรในงานยุติธรรมเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

^๖ ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง เจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการนำข้อกำหนดหรือบทบัญญัติเนื้อหาสาระในกฎหมายไปใช้เพื่อกำกับ ควบคุมพฤติกรรมรวมถึงคุ้มครองบุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติผ่านมาตรการหรือวิธีการต่าง ๆ เช่น ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สรรพากร เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ยังหมายถึงผู้มีหน้าที่ส่งเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมาย (Implementation of LAW) เช่น นิติกร นักกฎหมายทฤษฎี

ส่วนที่ ๓ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย^๗

การเพิ่มประสิทธิภาพผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายมีขอบเขตและสาระสำคัญครอบคลุมการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายในมิติต่าง ๆ ได้แก่ มิติก่อนกฎหมาย บังคับใช้และมิติหลังกฎหมายบังคับใช้ ดังนี้

๑. มิติก่อนได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย

มิติก่อนได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย ให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการป้องกัน (Prevention) ก่อนเพื่อมิให้ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย การสร้างกระบวนการป้องกันดังกล่าว ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการ ๒ ประการ ได้แก่ กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย โดยการทบทวนกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางกฎหมายและกระบวนการสร้างการรับรู้หรือสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ สร้างความตระหนักถึงหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งจะนำไปสู่สังคมแห่งการเคารพกฎหมาย (Culture of Lawfulness)

๒. มิติหลังกฎหมายบังคับใช้

นอกเหนือจากมิติก่อนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางกฎหมายและการบังคับใช้ รวมถึงการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนซึ่งจะช่วยป้องกันประชาชนจากการได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายแล้ว เมื่อประชาชนได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย รัฐย่อมมีหน้าที่ในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม

คณะอนุกรรมการฯ ได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ และทบทวนสภาพปัญหา ผลการศึกษางานวิจัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสู่ข้อเสนอการเพิ่มประสิทธิภาพผู้บังคับใช้กฎหมายใน ๒ มิติ ดังนี้

๑. มิติก่อนได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย

มิติก่อนได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย ให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการป้องกัน (Prevention) ก่อนเพื่อมิให้ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายการสร้างกระบวนการป้องกันดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการ ๒ ประการ ได้แก่ กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย และกระบวนการสร้างการรับรู้หรือสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้

๑.๑ กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม

การทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางกฎหมายและการบังคับใช้

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์

^๗ ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง บุคคลทั่วไปที่กฎหมายใช้บังคับ โดยไม่มีการยกเว้น ไม่ว่าจะเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือไม่ก็ตามซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันมาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายภาพหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกระดับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอนเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกระดับ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฯ นั้น ตามมาตรา ๗๗ ได้กำหนดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนไว้อย่างชัดเจนในทุกขั้นตอนของการตรากฎหมาย ซึ่งรวมถึงกระบวนการก่อนตรากฎหมาย กระบวนการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมาย รวมทั้ง กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวให้ประชาชนทราบและนำมาประกอบการพิจารณาตรากฎหมายในทุกขั้นตอนซึ่งถือเป็นการรับรองการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในทุกขั้นตอนของการออกกฎหมายและ ภายหลังกฎหมายบังคับใช้

(๒) พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๖ บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นพระราชบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับหลัก Culture of Lawfulness ที่ว่าประชาชนจะให้ความเคารพกฎหมายหากประชาชนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางกฎหมาย พระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย อาจแบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอกฎหมายออกได้ ๒ กรณี คือ **๑) กรณีมีร่างกฎหมาย** และ **๒) กรณีไม่มีร่างกฎหมาย** ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนและสาระสำคัญของการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชนได้ ดังนี้

(๒.๑) มาตรา ๕ กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อกันเพื่อเสนอร่างกฎหมาย โดยกำหนดไว้จำนวน ๑๐,๐๐๐ คนในกรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติ และกำหนดไว้ จำนวน ๕๐,๐๐๐ คนในกรณีที่เป็นการเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

(๒.๒) มาตรา ๖ กำหนดให้การเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้น ต้องเสนอต่อประธานรัฐสภา โดยต้องมีผู้ริเริ่มไม่น้อยกว่า ๒๐ คน เพื่อดำเนินการจัดให้มีการรวบรวมลายมือชื่อของผู้ประสงค์ให้มีร่างกฎหมายตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้

(๒.๓) มาตรา ๖ วรรคสอง กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน ในการร่างกฎหมาย ในกรณีที่ประชาชนไม่สามารถร่างกฎหมายตามหลักการที่ต้องการได้

(๒.๔) มาตรา ๑๐ กำหนดให้ประธานสภาตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน นับแต่รับเรื่องจากผู้เสนอร่างกฎหมาย พร้อมทั้ง ให้ประกาศรายชื่อผู้ลงลายมือชื่อเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง หากพ้นกำหนดระยะเวลาที่กำหนดแล้วไม่มีผู้คัดค้าน ให้ดำเนินการตามขั้นตอนการเสนอกฎหมายต่อไป

(๒.๕) มาตรา ๑๑ ในกรณีที่จำนวนลายมือชื่อไม่ถึง ๑๐,๐๐๐ คน ให้ผู้ริเริ่มดำเนินการจัดให้มีจำนวนรายชื่อครบภายใน ๙๐ วันนับแต่ได้รับแจ้งจากประธานสภา หากพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วยังมีลายมือชื่อไม่ครบ ให้ประธานสภาฯ สั่งจำหน่ายเรื่องและคืนเอกสารดังกล่าวให้แก่ผู้ริเริ่ม

(๒.๖) **มาตรา ๑๑ วรรคสาม** ในกรณีที่ร่างกฎหมายที่ประชาชนเสนอเป็นร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้คำรับรองก่อน

หากพิจารณากฎหมายฉบับดังกล่าวแล้วพบว่า แนวทางในการเสนอกฎหมายของประชาชนมีด้วยกัน ๒ แนวทาง คือ กรณีที่ผู้เสนอชื่อมีร่างกฎหมายและกรณีที่ผู้เสนอชื่อไม่มีร่างกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ทั้งสองกรณีเริ่มต้นจากการที่ประชาชนหรือผู้ริเริ่ม จำนวน ๒๐ คน เสนอร่างกฎหมายและรายชื่อผู้ริเริ่มไปยังประธานรัฐสภา เพื่อตรวจสอบว่าร่างกฎหมายดังกล่าวมีเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ หากถูกต้องครบถ้วนแล้ว ผู้ริเริ่มจักต้องรวบรวมรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ครบ ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ เมื่อรวบรวมรายชื่อครบให้เสนอร่างกฎหมายและรายชื่อผู้เข้าเสนอไปยังประธานรัฐสภา ซึ่งประธานรัฐสภาจักต้องตรวจสอบความถูกต้องให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วัน หากพบว่าถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ ให้ประกาศรายชื่อจำนวน ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ เพื่อให้ผู้ที่มีรายชื่อดังกล่าวเข้ามาคัดค้านชื่อของตนเอง หากไม่มีผู้ใดคัดค้านต้องพิจารณาต่อไปว่าร่างกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายว่าด้วยการเงินหรือไม่ หากใช่ให้ส่งไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อรับรอง แต่ถ้าเป็นกฎหมายทั่วไป ให้ส่งไปยังสภา ฯ เพื่อดำเนินการพิจารณาต่อไป ในกรณีที่ประชาชนไม่มีร่างกฎหมายการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ จะเป็นไปตามขั้นตอนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เพียงแต่การร่างกฎหมายที่เสนอต่อประธานรัฐสภานั้น หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะ เป็น รัฐสภา คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่ในการตรากฎหมายจะเป็นผู้ร่างกฎหมายและเสนอร่างกฎหมายต่อประธานรัฐสภาและดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้พระราชบัญญัติดังกล่าวจะมีขั้นตอนการดำเนินการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการออกกฎหมายมาพอสมควร แต่ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคทั้งในส่วนที่เป็น บทบัญญัติของกฎหมายและการบริหารจัดการซึ่งถือเป็นข้อจำกัดในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ได้แก่ การกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมรายชื่อของผู้สนับสนุนร่างกฎหมาย ซึ่งกำหนดให้ผู้ริเริ่มต้องรวบรวมรายชื่อภายใน ๙๐ วัน ร่างกฎหมายภาคประชาชนมักถูกแก้ไขสาระสำคัญโดย ร่างกฎหมายที่นำเสนอโดยรัฐบาล ร่างกฎหมายภาคประชาชนสิ้นสุดตามอายุสภาผู้แทนราษฎร ความไม่ชัดเจนของการเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชนนั้นจะเป็นเพียงแต่การเสนอใหม่เท่านั้นหรือสามารถที่จะเสนอกฎหมายใหม่เสนอขอแก้ไข ปรับปรุง หรือเสนอยกเลิกกฎหมายเดิม ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเสนอกฎหมาย โดยภาคประชาชน และการจัดทำร่างกฎหมาย รวมทั้งงบประมาณ ในการจัดเตรียมเอกสาร จัดทำร่างกฎหมาย รวมทั้งขาดผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่จะมาให้ความปรึกษาแก่ประชาชนในการจัดทำร่างกฎหมาย

(๓) พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘

พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับต่างๆ จะต้องทำการทบทวนกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งได้กำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนภายหลังกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว โดยกำหนดกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

(๓.๑) มาตรา ๕ กำหนดให้ผู้รักษาการตามกฎหมายจัดให้มีการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายทุกห้าปีหรือในกรณีที่มิเหตุในการทบทวนตามอนุมาตรา (๑) – (๔) ได้แก่ เมื่อเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวควรมีการแก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิก หรือเมื่อได้รับหนังสือร้องเรียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือประชาชน หรือได้รับข้อเสนอให้มีการแก้ไขจากคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย

หรือเมื่อปรากฏว่ากฎหมายดังกล่าวไม่ได้มีการบังคับใช้เกินสามปีนับแต่วันใช้บังคับ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

(๓.๒) มาตรา ๗ กำหนดให้ผู้รักษาการตามกฎหมายประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายตามมาตรา ๕ พร้อมทั้งแจ้งให้คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทราบด้วย

(๓.๓) มาตรา ๘ ในกรณีที่เหตุแห่งการทบทวนความเหมาะสมมาจากข้อร้องเรียนจากประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วผู้รักษาการตามกฎหมายเห็นว่าข้อร้องเรียนดังกล่าวไม่มีเหตุอันควรในการปรับปรุงแก้ไข ให้ผู้รักษาการแจ้งเหตุผลดังกล่าวไปยังผู้ร้องเรียนภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่มีความเห็นดังกล่าว หากประชาชนหรือหน่วยงานผู้ร้องเรียนไม่เห็นด้วยกับความเห็นดังกล่าว ให้เสนอเรื่องดังกล่าวไปยังคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาต่อไปก็ได้

(๓.๔) มาตรา ๑๐ วรรคสอง กำหนดให้ผู้รักษาการตามกฎหมายเสนอรายงานสรุปผลการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายที่มีสาระสำคัญตามมาตรา ๘ ไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการพิจารณา

หากพิจารณากฎหมายฉบับดังกล่าวแล้วพบว่า ประชาชนสามารถร้องเรียนให้มีการแก้ไขกฎหมายในฉบับใด ๆ ได้ เมื่อรัฐมนตรีผู้รักษาการเห็นว่ามีความเห็นสมควรให้แก้ไขปรับปรุงต้องประกาศให้ประชาชนทราบผ่านระบบสารสนเทศ และแจ้งไปยังคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเพื่อพิจารณากฎหมายโดยนำความเห็นของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณา หากเห็นว่ามีความเห็นสมควรให้เสนอผลการพิจารณาแก้ไขไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาภายใน ๑๘๐ วัน อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ยังขาดความชัดเจนในเรื่องของหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการดำเนินการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและขาดคู่มือที่ใช้เพื่อการดำเนินการจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการขอเสนอแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีผลบังคับใช้แล้วได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

- กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มีความชัดเจน
- จัดทำคู่มือที่ใช้เพื่อการดำเนินการ และแจ้งเวียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

(๔) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๒

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ เพื่อบรรเทาและเยียวยาความเดือดร้อนของประชาชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน กฎหมายฉบับนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่รองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนหากได้รับความเดือดร้อนจากการบังคับใช้กฎหมายได้ โดยได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

(๔.๑) ข้อ ๑๘ กำหนดให้ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือจากส่วนราชการ หรือจำเป็นต้องได้รับการเยียวยาหรือปลดเปลื้องทุกข์ สามารถเสนอคำร้องทุกข์ต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้

(๔.๒) ข้อ ๒๕ กำหนดให้หน่วยงานที่ได้รับเรื่องราวร้องทุกข์แจ้งการรับคำร้องทุกข์ให้ผู้ร้องเรียนทราบภายใน ๑๕ วันนับแต่ได้รับคำร้องทุกข์ดังกล่าว

(๔.๓) ข้อ ๒๖ กำหนดให้คณะกรรมการหรือคณะกรรมการประจำกระทรวงกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาตามความเหมาะสมภายใต้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการนั้นๆ และหากเห็นว่า

คำร้องทุกข์ที่รับไว้อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการอื่นให้ส่งคำร้องทุกข์ดังกล่าวไปยังส่วนราชการที่เกี่ยวข้องก็ได้

(๔.๔) ข้อ ๒๙ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการตรวจสอบคำร้องทุกข์หากเป็นคำร้องทุกข์ที่ถูกต้อง ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

หากพิจารณาเปรียบเทียบดังกล่าวแล้วพบว่า ไม่มีการกำหนดถึงจำนวนของประชาชนที่จะเข้ามาร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ เพียงแค่เป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือได้รับความเสียหายก็สามารถเข้าร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้แล้ว ซึ่งการร้องทุกข์ดังกล่าวผู้ที่ได้รับความเสียหาย หรือเดือดร้อนจะร้องทุกข์ด้วยตนเองหรือในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการเองอาจมีบุคคลอื่นดำเนินการร้องทุกข์แทนได้ เช่น ผู้แทนโดยชอบธรรม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การร้องทุกข์ดังกล่าวจะต้องมีข้อมูลครบถ้วนและชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้ หากคำร้องทุกข์ไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถคืนให้กับผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้เดือดร้อนให้ดำเนินการแก้ไขและนำมายื่นใหม่ได้ อย่างไรก็ดี ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับดังกล่าวมิได้กล่าวถึงกลไกหรือกระบวนการในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องราวร้องทุกข์ไว้อย่างชัดเจน ขึ้นอยู่กับการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน อีกทั้งไม่ปรากฏว่าประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกรณีถูกบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรมได้อย่างไรจึงถือว่าระเบียบดังกล่าวไม่ปรากฏการมีส่วนร่วมของประชาชนภายหลังกฎหมายใช้บังคับที่ชัดเจน

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

- กำหนดให้มีกลไกหรือกระบวนการในการตรวจสอบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ให้มีความชัดเจน
- กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๑.๒ การสร้างการรับรู้หรือสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้

แนวทางการสร้างการรับรู้หรือสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ความสอดคล้องกับกรอบการดำเนินงานในด้านที่ ๓ เรื่อง การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และการสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ จึงขอเสนอผลการดำเนินงานในเรื่องนี้ในกรอบการดำเนินงานในด้านที่ ๓ ต่อไป

๒. มิติหลังกฎหมายบังคับใช้

นอกเหนือไปจากมิตีก่อนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางกฎหมายและการบังคับใช้และการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนซึ่งจะช่วยป้องกันประชาชนจากการได้รับเกิดผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายแล้ว อย่างไรก็ตาม เมื่อประชาชนได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย รัฐย่อมมีหน้าที่ในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าว เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการอำนวยความสะดวก อันจะนำไปสู่วัฒนธรรมแห่งการเคารพกฎหมาย (Culture of Lawfulness) ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการฯ ได้วิเคราะห์และศึกษาปัญหาดังกล่าวแล้วพบว่า ปัจจุบันรัฐบาลได้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการบัญญัติกฎหมายเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายจำนวนหลายฉบับ ตลอดจนมาตรการในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ดังนี้

- พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๙
- พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
- พ.ร.บ. คຸ້ມครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖

- พ.ร.บ. การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๙
- Legal Aid
- การพัฒนาพฤตินิสัย

ส่วนที่ ๔ การกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลด้านการบังคับใช้กฎหมาย

การกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลด้านการบังคับใช้กฎหมายจะเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การกำหนดมาตรฐานคุณภาพของกระบวนการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมุ่งเน้นการประเมินผลภายหลังจากที่กฎหมายบังคับใช้แล้วในมิติต่าง ๆ ได้แก่ **มิติด้านบทบาทยุติของกฎหมาย และมิติด้านหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย** ผ่านการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย โดยใช้ตัวชี้วัดหรือหลักเกณฑ์การประเมินที่มีความชัดเจน เที่ยงตรง เป็นระบบและสะท้อนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างแท้จริง สามารถสะท้อนคุณภาพของการบังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ ทั้งในมิติด้านบทบาทยุติของกฎหมายและเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่การบังคับใช้กฎหมายว่ามีผลการดำเนินการเป็นอย่างไร โดยการประเมินผลด้านบทบาทยุติของกฎหมายและหน่วยงานด้านการบังคับใช้กฎหมายต้องสะท้อน**ประสิทธิภาพและประสิทธิผล**ที่ได้รับจากการบังคับใช้กฎหมาย (output) ผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย (outcome) ความคุ้มค่าของกฎหมายเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยในการประเมินผลต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วย

โดยการประเมินผลด้านการบังคับใช้กฎหมาย ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ดำเนินโครงการจ้างผู้เชี่ยวชาญเพื่อวิจัยในเรื่องการประเมินผลกระทบการบังคับใช้กฎหมายซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์หรือตัวชี้วัดการประเมินผลบทบาทยุติกฎหมาย ดังนี้

ตารางที่ ๑ เกณฑ์การพิจารณาตัวชี้วัดในการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย
โครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย
 (The development of Instrument for Measuring Law Enforcement)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	เกณฑ์พิจารณา
๑. ความจำเป็นในการมี/ใช้กฎหมายในปัจจุบัน	LE ๑.๑ การประเมินความจำเป็นในการมี/ใช้กฎหมาย	๑. เจตนาประเมินความมุ่งหมายของกฎหมายสอดคล้องกับสถานการณ์ สภาพปัญหาและการแก้ไขในปัจจุบัน
๒. บทบัญญัติของกฎหมาย	LE ๒.๑ ระบบตรวจสอบบทบัญญัติกฎหมาย	๑. การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเจตนาประเมินและความมุ่งหมายของบทบัญญัติกับประโยชน์ที่จะได้รับ ๒. การบังคับใช้กฎหมายไม่ก่อให้เกิดการเอื้อประโยชน์แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นการเฉพาะ ๓. ความซ้ำซ้อนของกฎหมายฉบับที่ประเมินกับกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติบังคับใช้เรื่องเดียวกัน ๔. มาตรการบังคับทางกฎหมายมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	เกณฑ์พิจารณา
	LE ๒.๒ การทบทวนแก้ไข บทบัญญัติและ สภาพ บังคับของกฎหมาย	๑. มีแผนการทบทวนและแก้ไขบทบัญญัติของ กฎหมายและสภาพบังคับของกฎหมาย ๒. มีกระบวนการทบทวนและแก้ไขบทบัญญัติ ของกฎหมายและสภาพบังคับของกฎหมาย
๓. การนำกฎหมายไปบังคับใช้	LE ๓.๑ การสรรหา ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้ กฎหมาย	๑. กระบวนการประเมินสมรรถนะเพื่อคัดเลือก ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมกับ หน้าที่และความรับผิดชอบ ๒. กระบวนการตรวจสอบ คุณวุฒิ/คุณสมบัติ/ ประสบการณ์/คุณธรรมเพื่อดำรงตำแหน่ง ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย
	LE ๓.๒ สมรรถนะการ ทำงานของผู้ปฏิบัติงาน บังคับใช้กฎหมาย	๑. มีการกำหนดหรือระบุสมรรถนะ/ศักยภาพ การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้ กฎหมาย ๒. ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายมีสมรรถนะ ตามที่ระบุไว้
	LE ๓.๓ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรทางวัตถุ	๑. มีการวางแผนอัตรากำลังสำหรับหน่วยงานที่ มีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย ๒. มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย เพียงพอต่อจำนวนคดีการกระทำผิดตาม กฎหมาย ๓. มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย ๔. มีการนำเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูล มาใช้เพื่อช่วยการปฏิบัติงาน
	LE ๓.๔ ประสิทธิภาพ การทำงานของผู้ปฏิบัติงาน บังคับใช้กฎหมาย	๑. สัดส่วนของสถิติการร้องเรียน/ร้องทุกข์ต่อ สถิติการจับกุมผู้กระทำผิด ๒. สถิติการร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้บังคับใช้กฎหมาย ๓. ระยะเวลาในการดำเนินคดีตามกฎหมาย ๔. จำนวนขั้นตอนการดำเนินคดีตามกฎหมาย ๕. ทักษะ/ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อ การทำงานของผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย
๔. การรับรู้ การตระหนักและ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังที่ กฎหมายบังคับใช้	LE ๔.๑ ความสามารถ ในการเข้าถึงข้อมูล ของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย	๑. การประชาสัมพันธ์การบังคับใช้กฎหมาย ให้กับประชาชน ๒. การสำรวจความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล ของประชาชน

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	เกณฑ์พิจารณา	
	LE ๔.๒ ความรู้ความเข้าใจในกฎหมายของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย	๑. การสำรวจความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย	
	LE ๔.๓ พฤติกรรมของผู้ถูกบังคับตามกฎหมาย	๑. ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือแสดงพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากกฎหมาย	
	LE ๔.๔ ทศนคติของผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายต่อกระบวนการยุติธรรมและกฎหมาย	๑. ทศนคติ/ความพึงพอใจ/ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมและกฎหมาย	
๕. ผลที่ได้รับจากการบังคับใช้กฎหมาย	LE ๕.๑ ผลการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากการบังคับใช้กฎหมาย	๑. มีการตรวจสอบสถิติคดีการกระทำผิด	
		๒. จำนวนข้อร้องเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	
		๓. จำนวนผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	
		๔. มีผลการดำเนินงานตามกฎหมาย/นำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ได้จริง	
๖. ผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย	LE ๖.๑ พฤติกรรมของผู้กระทำผิดรวมถึงผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไปภายหลังเกิดสภาพบังคับทางกฎหมาย	๑. ผู้กระทำผิดมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น	
		๒. ประชาชนมีการเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น	
	LE ๖.๒ การยอมรับจากสังคม	๑. ทศนคติของประชาชนที่มีต่อผู้ที่เคยกระทำผิดมาก่อน	
		LE ๖.๓ การมีส่วนร่วมของสังคม	๑. การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแจ้งข้อมูลการกระทำผิด
			๒. ผลกระทบที่มีต่อสังคมในภาพรวม
๗. ความคุ้มค่าของการตราและใช้กฎหมายเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้รับ	LE ๗.๑ ความคุ้มค่าของกฎหมายเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ	๑. มีการกำหนดคู่เทียบที่เหมาะสม เช่น กฎหมายที่มีลักษณะการบังคับใช้ใกล้เคียงกันหรือวิธีการทางเลือกอื่นที่ทำให้เกิดผลชนิดเดียวกัน	
		๒. มีการเปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีและผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับเพื่อพิจารณาผลกระทบทางบวกและทางลบจากบทบัญญัติกฎหมายที่ตราขึ้นกับคู่เทียบ	

ทั้งนี้ ได้มีการนำเครื่องมือดังกล่าวมาใช้ประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย โดยเริ่มจากกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม หรือกฎหมายที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการหรือรักษาการร่วม ดังนี้

รายชื่อกฎหมายที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการ

รัฐมนตรีรักษาการคนเดียว
• พระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙
• พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๔๐
• พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๑๐
• พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
• พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๙

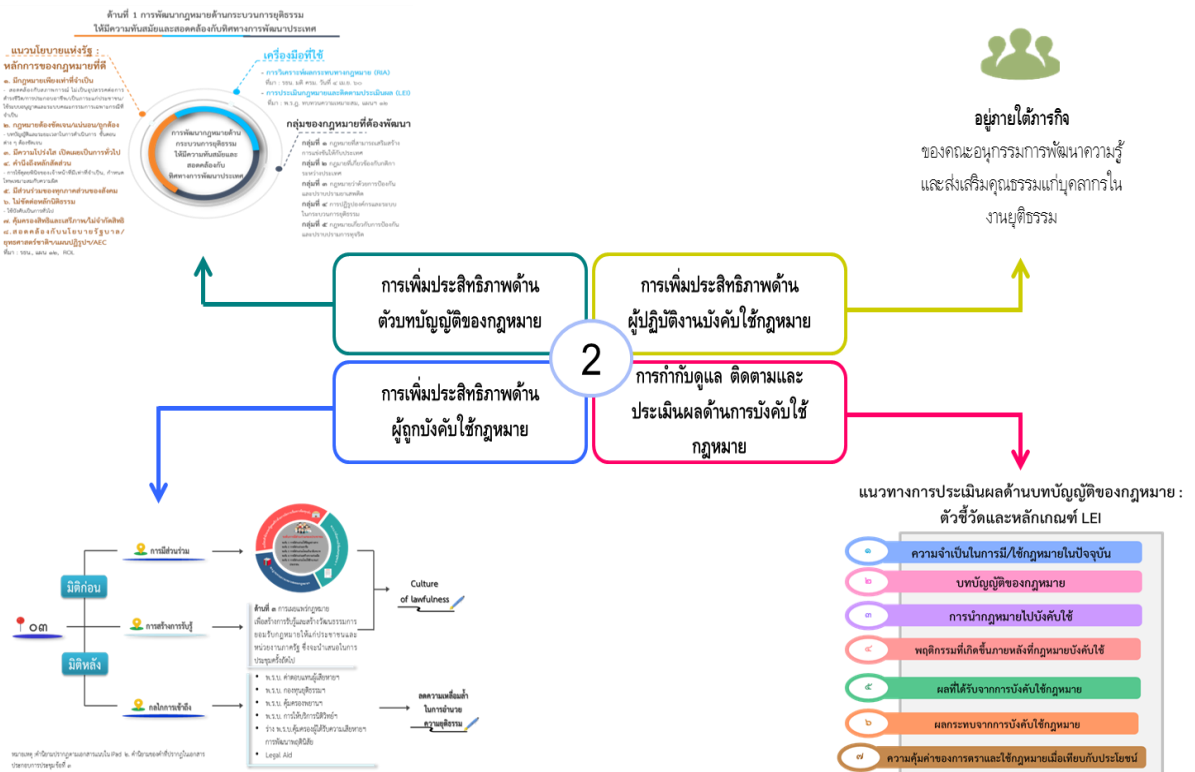
๑. มีการบังคับใช้เกินกว่า ๕ ปี
๒. ยังไม่เคยมีการแก้ไข
๓. มีความเกี่ยวข้องกับประชาชน

รัฐมนตรีรักษาการร่วม
• พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาชั้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖
• พระราชบัญญัติการกักเรือ พ.ศ. ๒๕๓๔
• พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓
• พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
• พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔
• พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖
• พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

ในการนี้ คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้มีมติมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ นำเครื่องมือการประเมินกฎหมายและติดตามประเมินผล หรือ LEI ไปทดลองประเมินกฎหมายซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการ ซึ่งขณะนี้สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อนำเครื่องมือการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายไปทดลองประเมินกฎหมายในเบื้องต้นจำนวน ๒ ฉบับ ตามที่ได้นำเสนอในกรอบแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๑ ได้แก่

๑. พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และ
๒. พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ความเชื่อมโยงแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๒ กับคณะอนุกรรมการอื่นๆ
ภายใต้ กพยช. ตลอดจนกรอบการดำเนินการของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

๓. ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานที่ ๒

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๒ ในคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ และเสนอคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑ โดย กพยช. ได้มีมติรับทราบซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อเสนอแนะ/ข้อสังเกต/
<p>☒ อยู่ระหว่างการดำเนินการ</p> <p>๑. ปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ.</p>	<p>ความคืบหน้า</p> <p>ข้อเสนอในการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการออกกฎหมาย โดยร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. เป็นกฎหมายที่ต้องจัดทำตามแผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย โดยสถานะปัจจุบันคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาเสร็จเรียบร้อยแล้วและอยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป</p>

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อเสนอแนะ/ข้อสังเกต/
	<p>ข้อเสนอ</p> <p>ติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดทำกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิรูปประเทศต่อไป</p>
<p>☒ ดำเนินการแล้วเสร็จ</p> <p>๒. การบังคับใช้พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายของจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ปัจจุบันมีการบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรมฯ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘-๒๕๖๐ พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ - ๒๕๖๒ มีผู้ได้รับความช่วยเหลือ จำนวน ๑๖,๙๗๕ คน วงเงินประมาณ ๑,๐๐๐ ล้านบาท และ พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายของจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๐-๖๑ ได้ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายและได้ให้ความช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญา จำนวน ๒๐,๐๐๐ คน เงินประมาณ ๑๐๐๐ ล้านบาท</p>	<p>ข้อเสนอ</p> <p>มอบหมายกระทรวงยุติธรรม ประชาสัมพันธ์ช่องทางการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือเยียวยาประชาชนตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว รวมถึงสรุปผลการประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายของพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับตามโครงการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลและการติดตามการบังคับใช้กฎหมาย หรือ Law Enforcement Indicators : LEI เพื่อนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการต่อไป</p>

ด้านที่ ๓
การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้
และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชน
และหน่วยงานภาครัฐ

ด้านที่ ๓ การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมาย ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

๑. สาระสำคัญของด้านที่ ๓

การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ เป็นนโยบายเร่งด่วนภายใต้แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑ เนื่องจากจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีสาเหตุเกิดจากประเทศไทยมีกฎหมายเป็นจำนวนมาก ทั้งกฎหมายที่มีอยู่เดิม กฎหมายที่มีการปรับปรุงแก้ไข และกฎหมายใหม่ นอกจากนี้ภาษาในตัวบทกฎหมายเป็นภาษาที่ยากแก่การตีความและสร้างความเข้าใจ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบและมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการจัดทำแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐขึ้น โดยมีสาระสำคัญของแนวทาง คือ กรอบของกฎหมายที่มีความสำคัญที่จะต้องเผยแพร่เพื่อสร้างการรับรู้ กลุ่มเป้าหมาย สื่อหรือช่องทางและวิธีการ หน่วยงานที่มีบทบาทในการเผยแพร่กฎหมาย และการติดตามและประเมินผลและได้มอบหมายให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) หน่วยงานผู้เสนอกฎหมาย เมื่อกฎหมายนั้นๆ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้เสนอกฎหมาย จัดทำแบบตรวจสอบการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ (Law Acknowledgement Monitoring Platform I : LAMP ๑) ภายใน ๑๕ วัน ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเผยแพร่กฎหมายภายใน ๖๐ วัน และรายงานผลการดำเนินการตามแบบรายงานการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ (Law Acknowledgement Monitoring Platform II : LAMP ๒) ภายใน ๑๒๐ วัน

(๒) สำนักงานกิจการยุติธรรม เป็นศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย เพื่อทำหน้าที่กำกับ ติดตามการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี ดังนี้ ๑) จัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย (กฎหมายที่ประกาศใช้ใหม่ตามกรอบกฎหมาย ๔ กรอบ) ๒) รวบรวมผลผลิตที่ได้จากการเผยแพร่กฎหมาย เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ แผ่นภาพ คู่มือการปฏิบัติงาน สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ วิทยุทัศน์ หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ ที่อยู่ในรูปแบบเอกสาร หรือ Digital File ที่สามารถเผยแพร่ผ่านทาง Website ได้ทันที หรือ URLของผลผลิต เป็นต้น ๓) กำกับ ติดตามประมวลผลตามแบบรายงานที่หน่วยงานผู้เสนอกฎหมายจัดส่งมา ๔) จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีจึงได้กำหนดการดำเนินการตามแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในระยะแรกผ่านการขับเคลื่อนใน ๔ แนวทาง ดังนี้

๑. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ : การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๒. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ : การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายที่ประชาชนควรรู้
๓. การพัฒนาศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย
๔. การติดตามและประเมินผลแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

๒. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

(๑) สืบเนื่องจากปัญหา “ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม” คณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘ เห็นชอบกับนโยบายเร่งด่วน ตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ ได้แก่ นโยบายเร่งด่วนที่ ๑ การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน โดยให้มีการพัฒนารูปแบบ วิธีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยมอบหมายให้เป็นภารกิจของคณะอนุกรรมการกำหนดนโยบายขับเคลื่อนและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมาย เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว คณะอนุกรรมการกำหนดนโยบายขับเคลื่อนและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายในคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ได้เสนอแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนต่อ กพยช. และ กพยช. ได้ให้ความเห็นชอบแนวทางดังกล่าวในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

(๒) สำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ กพยช. ได้นำเสนอแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐต่อคณะรัฐมนตรีซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ เห็นชอบแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ โดยให้หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้เสนอให้มีหรือปรับปรุงกฎหมายจัดส่งแบบตรวจสอบการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐไปยังสำนักงานกิจการยุติธรรม เมื่อกฎหมายนั้น ๆ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยให้สำนักงานกิจการยุติธรรมทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย ซึ่งแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. กรอบของกฎหมายที่มีความสำคัญที่จะต้องเผยแพร่เพื่อสร้างการรับรู้ ประกอบไปด้วย กรอบที่ ๑ กฎหมายใหม่และแก้ไขเพิ่มเติม กรอบที่ ๒ กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ กรอบที่ ๓ กฎหมายที่เด็กและเยาวชนควรรู้ และกรอบที่ ๔ กฎหมายที่สื่อมวลชนควรรู้

๒. กลุ่มเป้าหมาย การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถกำหนดช่องทางและวิธีการเผยแพร่ที่เหมาะสม โดยมีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ (๑) กลุ่มผู้ใช้กฎหมาย ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้เสนอกฎหมาย เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเผยแพร่กฎหมาย (๒) กลุ่มผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย ประกอบด้วย ประชาชนที่มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล ประชาชนผู้ที่มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลต่ำ เด็กและเยาวชน ครู และผู้ปกครอง และ นักสื่อสารมวลชน

๓. สื่อหรือช่องทางและวิธีการ ในการดำเนินการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ ผ่านสื่อหรือช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ สื่อกระแสหลัก สื่อออนไลน์ โครงการหรือกิจกรรม และโฆษกประจำกระทรวงหรือหน่วยงาน โดยใช้วิธีการในการสื่อสารส่งผ่านข้อมูลหรือสารสนเทศให้อีกฝ่ายหนึ่งรับรู้ความหมายของอีกฝ่ายหนึ่ง

๔. หน่วยงานที่มีบทบาทในการเผยแพร่กฎหมาย นอกจากเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เป็นเจ้าของกฎหมายหรือเป็นผู้เสนอกฎหมาย ยังมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายและมีบทบาทร่วมหรือหรือสามารถดำเนินการเผยแพร่เพื่อสร้างการรับรู้กฎหมาย หน่วยงานที่มีบทบาทร่วมจึงประกอบไปด้วย ๕ หน่วยงาน (๑) หน่วยงานผู้เสนอกฎหมาย (หน่วยงานเจ้าของเรื่อง) (๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย (๓) หน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเผยแพร่กฎหมาย (๔) หน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่ายที่สนับสนุนการใช้กฎหมาย และ(๕) สื่อมวลชน

๕. การติดตามและประเมินผล การดำเนินการตามแนวทางการเผยแพร่กฎหมาย เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ จะต้องมีการติดตามความก้าวหน้าเพื่อกำกับดูแล การทำงานและให้หน่วยงานทราบถึงผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยแนวทาง ในการติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย

- ๑) กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินการเผยแพร่กฎหมายฯ
 - ๒) ติดตามผลการดำเนินงานตามแนวทางการเผยแพร่กฎหมายอย่างต่อเนื่อง โดย ต้องดำเนินการกิจกรรมให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่กฎหมายนั้น ๆ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
 - ๓) ตรวจสอบแนวทางการเผยแพร่กฎหมายฯ
 - ๔) รวบรวมและสรุปผลการดำเนินการเผยแพร่กฎหมาย และรายงานผล การ ดำเนินการในภาพรวม รวมทั้งจัดส่งตัวอย่างผลผลิตในรูปแบบ Digital File เช่น โปสเตอร์ วีดิทัศน์ เป็นต้น มายังสำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย ภายใน ๑๒๐ วันนับแต่ วันที่กฎหมายนั้น ๆ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- การติดตามและประเมินผล หน่วยงานที่ดำเนินการจะต้องพิจารณากำหนดตัวชี้วัด ที่สามารถแสดงได้ว่าการเผยแพร่กฎหมายประสบความสำเร็จจริงหรือไม่ อาจจะเป็นการประเมินจากการเข้าถึง ข้อมูลของประชาชน การตระหนักรู้ ความรู้ความเข้าใจกฎหมาย

แนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการ ได้ตามแนวทางการเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

โดยมติคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. หน่วยงานผู้เสนอกฎหมาย เมื่อกฎหมายนั้นๆ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้เสนอกฎหมายดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ จัดทำแบบตรวจสอบการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ (Law Acknowledgement Monitoring Platform I : LAMP ๑) ภายใน ๑๕ วัน

๑.๒ ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเผยแพร่กฎหมายภายใน ๖๐ วัน

๑.๓ รายงานผลการดำเนินการตามแบบรายงานการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ (Law Acknowledgement Monitoring Platform II : LAMP ๒) ภายใน ๑๒๐ วัน

๒. สำนักงานกิจการยุติธรรม เป็นศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย เพื่อทำหน้าที่กำกับ ติดตามการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี ดังนี้

๒.๑ จัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย (กฎหมายที่ประกาศใช้ใหม่ตามกรอบกฎหมาย ๔ กรอบ)

๒.๒ รวบรวมผลผลิตที่ได้จากการเผยแพร่กฎหมาย เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ แผ่นภาพ คู่มือการปฏิบัติงาน สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ วิดีทัศน์ หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ ที่อยู่ในรูปแบบเอกสาร หรือ Digital File ที่สามารถเผยแพร่ผ่านทาง Website ได้ทันที หรือ URLของผลผลิต เป็นต้น

๒.๓ กำกับ ติดตามประมวลผล ตามแบบรายงานที่หน่วยงานผู้เสนอกฎหมายจัดส่งมา

๒.๔ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนด

แผนภาพที่ ๘ มติคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการ

มติคณะรัฐมนตรี

 <p>หน่วยงาน ผู้เสนอกฎหมาย</p>	<p>เมื่อกฎหมายประกาศในราชกิจจานุเบกษา Lamp </p> <ul style="list-style-type: none">- จัดทำแบบตรวจสอบการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ (Law Acknowledgement Monitoring Platform I : LAMP 1) ภายใน ๑๕ วัน- ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเผยแพร่กฎหมาย ภายใน ๖๐ วัน- รายงานผลการดำเนินการตามแบบรายงานการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ (Law Acknowledgement Monitoring Platform II : LAMP 2) ภายใน ๑๒๐ วัน
 <p>ศูนย์ข้อมูล การเผยแพร่ ด้านกฎหมาย</p>	<p>กำกับ ติดตาม การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี </p> <ul style="list-style-type: none">- จัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย (กฎหมายที่ประกาศใช้ใหม่ ตามกรอบกฎหมาย ๔ กรอบ)- รวบรวมผลผลิตที่ได้จากการเผยแพร่กฎหมาย เช่น info graphic clip คำอธิบาย สื่อสิ่งพิมพ์ วิดีทัศน์ สื่อออนไลน์ต่างๆ เป็นต้น- ติดตามประมวลผล ตามแบบการรายงานที่หน่วยงานผู้เสนอกฎหมายจัดส่งมา- จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานตามรอบระยะเวลาที่กำหนด

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔ แนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้กฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ได้ดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามคณะรัฐมนตรีที่ได้มอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ เป็นศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการตามแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในระยะแรกผ่านการขับเคลื่อนใน ๔ แนวทาง ดังนี้

๑. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ: การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติม

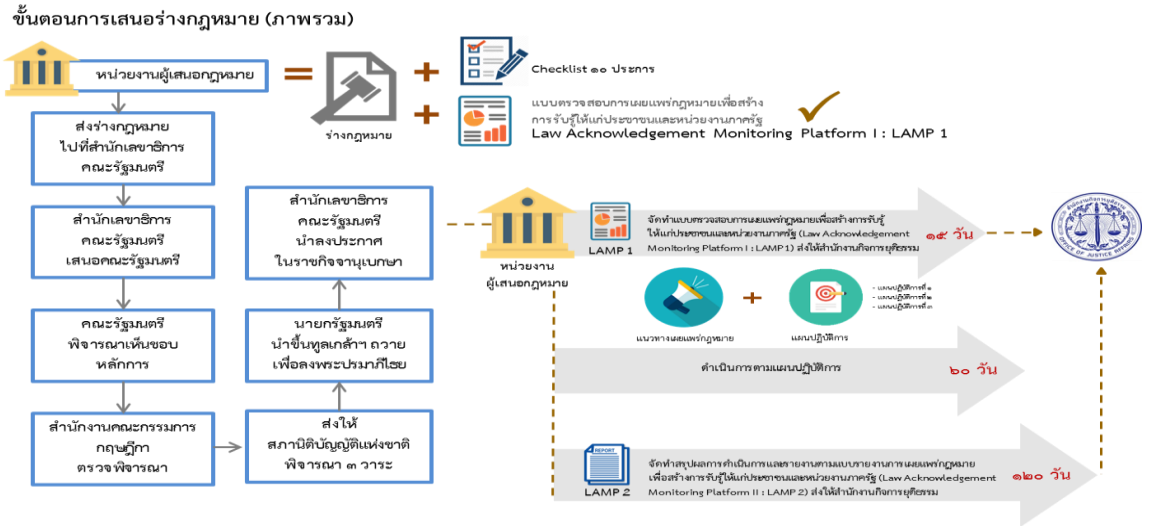
การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นสิ่งที่สำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เนื่องจากการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติมจะครอบคลุมถึงกรอบอื่น ๆ ในอนาคต และยังเป็นจุดเริ่มต้นการกำหนดให้หน่วยงานต้องเผยแพร่กฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติมของหน่วยงานซึ่งจะทำให้ต่อจากนี้กฎหมายทุกฉบับที่มีการประกาศใช้จะมีหลักประกันว่าได้มีการเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบโดยแนวทางเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ขับเคลื่อนผ่านแนวทางดังนี้

(๑) จัดทำแบบตรวจสอบการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ (Law Acknowledgement Platform I : LAMP ๑) โดยหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการจัดส่งแบบตรวจสอบดังกล่าวเมื่อกฎหมายนั้นๆ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่กฎหมายนั้นๆ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ไปยังสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินการหรือแผนปฏิบัติการในการเผยแพร่กฎหมายของแต่ละหน่วยงาน

(๒) จัดทำแบบรายงานการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ (Law Acknowledgement Monitoring Platform II : LAMP ๒) โดยให้หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้เสนอให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย ต้องรวบรวมและสรุปผลการดำเนินการเผยแพร่กฎหมายตามแผนที่วางไว้ และรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นรวมทั้งจัดส่งตัวอย่างผลผลิตในรูปแบบ Digital File หรือ URL ของผลผลิตลงในแบบรายงานดังกล่าวมายังสำนักงานกิจการยุติธรรม ภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่กฎหมายนั้นๆ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ของแต่ละหน่วยงาน รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๙

แผนภาพที่ ๙ การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน

การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน แผนภาพขั้นตอน

(๓) จัดทำคู่มือแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมได้พัฒนาคู่มือการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าว ซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียดแนวทางการเผยแพร่กฎหมาย แผนปฏิบัติการ แบบฟอร์มต่าง ๆ รวมถึงขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถดำเนินการตามแนวทางการเผยแพร่กฎหมายดังกล่าวได้ รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๑๐

แผนภาพที่ ๑๐ คู่มือแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

(๔) การเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อเผยแพร่คู่มือฯ แบบฟอร์มฯ แผนการดำเนินงาน บัญชีรายชื่อกฎหมาย บัญชีติดตามการดำเนินการตามมติ ฯ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามาใช้ข้อมูลได้ รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๑๑

แผนภาพที่ ๑๑ เว็บไซต์สำนักงานกิจการยุติธรรมในการเผยแพร่คู่มือแนวทางการเผยแพร่กฎหมาย เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

๒. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ : การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายที่ประชาชนควรรู้

การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายในกรอบกฎหมายที่ประชาชนควรรู้ในระยะแรก ได้ขับเคลื่อนผ่านการจัดกิจกรรมภายใต้โครงการขับเคลื่อนงานยุติธรรมในเชิงมิติเชิงพื้นที่ (ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) เพื่อสำรวจข้อมูลในประเด็นการเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยมีหัวข้อหลักในการเก็บข้อมูล ๒ หัวข้อ คือ กฎหมายที่ประชาชนอยากรู้ และวิธีการหรือช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันในพื้นที่ สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

(๑) กฎหมายที่ประชาชนอยากรู้ พบว่าประชาชนอยากรับข้อมูลในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ สามารถแยกตามกรอบกฎหมายที่สามารถนำมาจัดทำชุดความรู้ทางด้านกฎหมาย โดยการประมวลข้อมูลความต้องการของประชาชนในด้านการให้คำปรึกษา และช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย และข้อมูลปัญหาสำคัญที่ประชาชนสนใจจากแหล่งข้อมูลข้างต้นได้เป็น ๗ กรอบกฎหมาย ดังนี้ กรอบที่ ๑ การขอความเป็นธรรมในคดีอาญา กรอบที่ ๒ ที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติ กรอบที่ ๓ นิติกรรมสัญญาและการขอระงับข้อพิพาท กรอบที่ ๔ หนี้สิน กรอบที่ ๕ การบังคับคดีและล้มละลาย กรอบที่ ๖ การร้องเรียนกล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ และกรอบที่ ๗ การคุ้มครองสิทธิ สิทธิมนุษยชน และการขอรับการเยียวยา

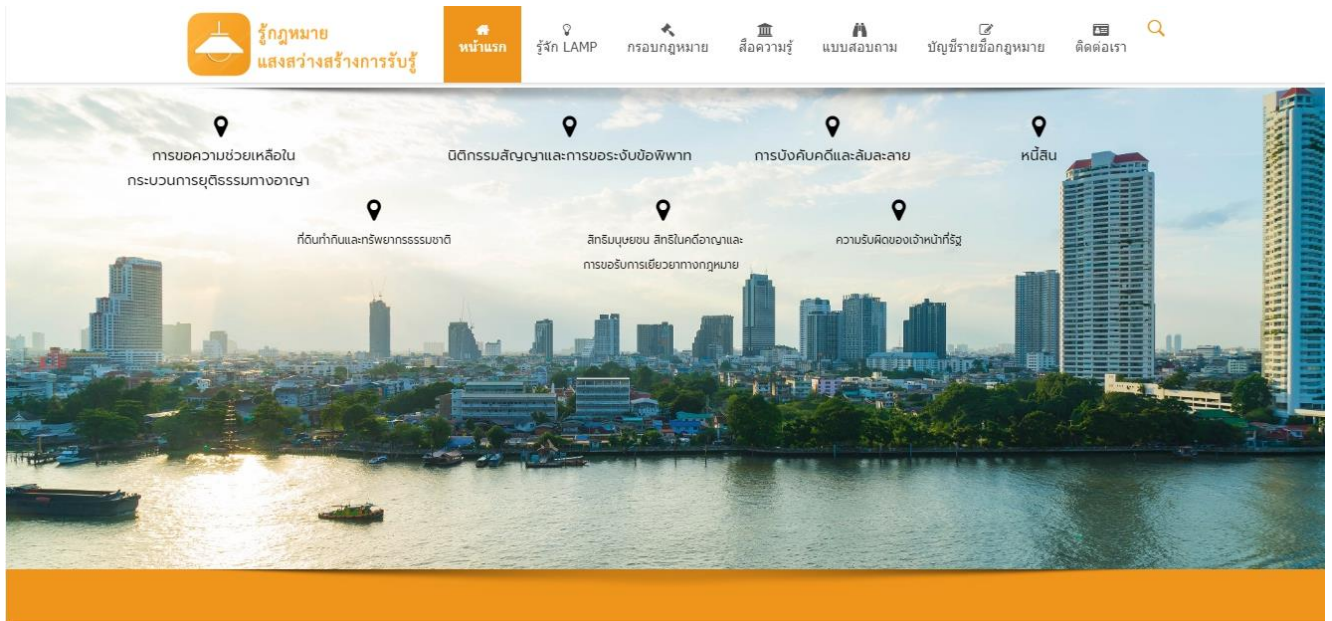
(๒) วิธีการหรือช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันที่นิยม ได้แก่ หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย Line กลุ่มผู้นำชุมชน รวมไปถึงการลงพื้นที่เผยแพร่กฎหมายโดยผู้นำชุมชน เครือข่ายยุติธรรมชุมชน และยุติธรรมจังหวัด นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์บ่อยครั้ง ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือกฎหมายสามัญประจำบ้าน หนังสือกฎหมายทั่วไป แผ่นพับ เป็นต้น สำหรับสื่อที่ประชาชนให้ความสนใจ ได้แก่ สื่อในรูปแบบเสียง อาทิ CD DVD สื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ แผ่นพับ โปสเตอร์ สำหรับชุดความรู้ทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการผลิตสื่อออกไปนั้น นอกจากสื่อข้างต้นแล้วควรประกอบด้วยคู่มือหรือเอกสารความรู้ที่มีเนื้อหาของกฎหมายแบบสั้น กระชับ เข้าใจง่าย และมีรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจ หากเป็นแผนภาพขั้นตอน กระบวนการ รูปภาพที่เข้าใจง่าย จะเป็นประโยชน์และประชาชนจะให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น

(๓) การสำรวจกฎหมายที่ประชาชนควรรู้เพิ่มเติม ในระยะต่อไป จะทำการสำรวจเพิ่มเติมในอีก ๒ ระดับ ได้แก่ การสำรวจภาคประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายที่ประชาชนควรรู้เพิ่มเติม รวมไปถึงกฎหมายที่เด็ก และกลุ่มสื่อสารมวลชนควรรู้ รวมทั้งสำรวจหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับกฎหมายที่ต้องการให้ประชาชนได้รับรู้

๓. การพัฒนาศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย เพื่อรองรับการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรีตามแนวทางในการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ของประชาชนและหน่วยงาน ภาครัฐ รวมถึงติดตามและประเมินผลแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและ หน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นการประเมินประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานในการสร้างการรับรู้ของ หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งถือเป็นการรายงานผลสถานการณ์ภาพรวมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบงาน สร้างการรับรู้ในระยะต่อไปได้ โดยฝ่ายเลขานุการฯ ริเริ่มการพัฒนาศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่และสร้าง การรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนใน ๒ แนวทาง ดังนี้

(๑) การพัฒนาระบบการเผยแพร่กฎหมายแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ “รู้กฎหมาย” เพื่อให้การดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง แนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ ตรงตามเจตนารมณ์ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จึงได้ดำเนินการพัฒนาเว็บไซต์ “รู้กฎหมาย” ขึ้นเพื่อ รองรับการดำเนินงานในฐานะศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย และประการที่สำคัญ เพื่อให้มีเว็บไซต์ ฐานข้อมูลกลางที่มุ่งเน้นการสร้างการรับรู้ในการเผยแพร่กฎหมายจากหน่วยงานภาครัฐไปยังประชาชน ซึ่งประกอบด้วยการทำงาน ๒ ระบบ คือ ส่วนการใช้งานสำหรับประชาชนทั่วไป และส่วนการใช้งานสำหรับ เจ้าหน้าที่สำนักงานกิจการยุติธรรม รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๑๒

แผนภาพที่ ๑๒ เว็บไซต์ “รู้กฎหมาย”

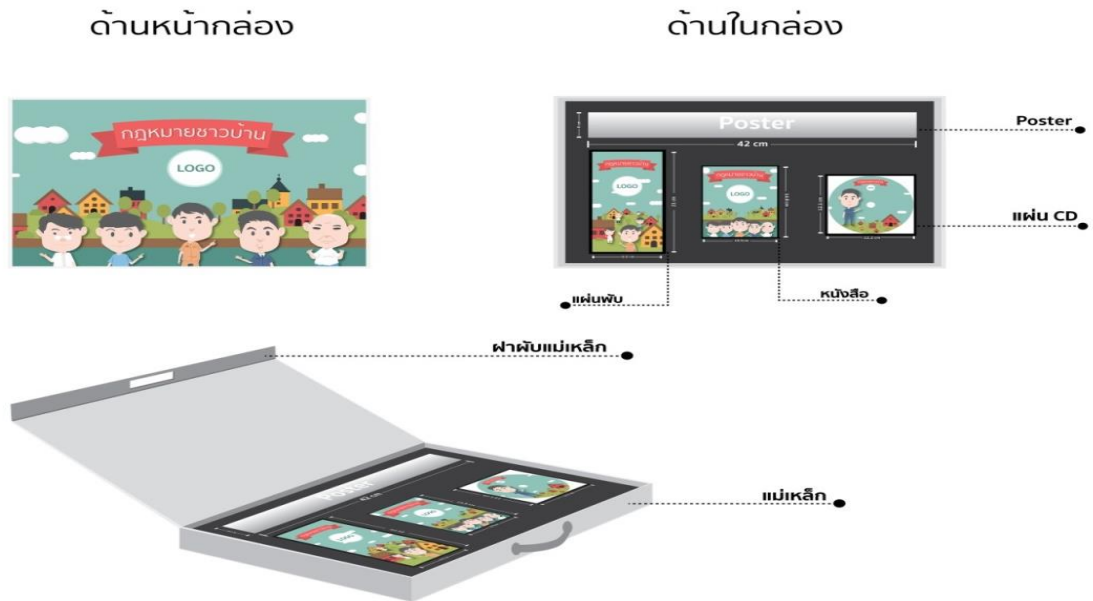

(๒) การพัฒนาระบบการเผยแพร่กฎหมายแบบออฟไลน์ โดยการจัดทำชุดความรู้ในการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในลักษณะ box set เพื่อเป็นเครื่องมือการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยจะทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปยังสำนักงานยุติธรรมจังหวัด และศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่จะเป็นกลไกสำคัญในการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมซึ่งชุดความรู้ในการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วยการจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมสำหรับประชาชน ดังนี้

(๑) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ แผ่นพับ โปสเตอร์ infographic เนื้อหาตามกรอบกฎหมายที่กำหนด และช่องทางการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย

(๒) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การผลิตสื่อ Digital เสียงบรรยายกฎหมาย และการผลิตข้อมูลลงแผ่น CD
รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๑๓

แผนภาพที่ ๑๓ ชุดความรู้ในการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในลักษณะ box set

๔. การติดตามและประเมินผลแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

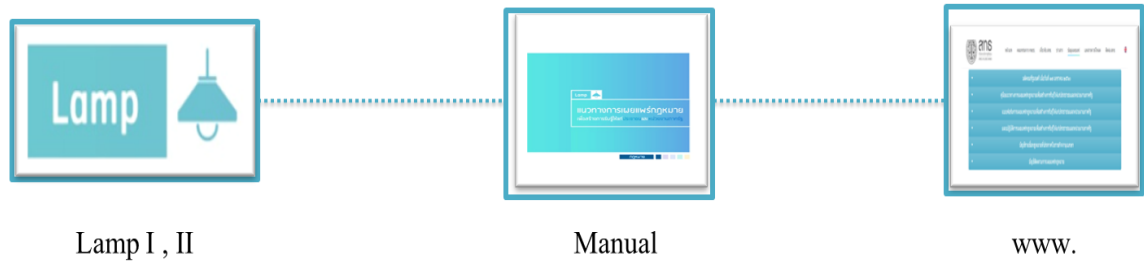
(๑) ในระยะเริ่มแรก ฝ่ายเลขานุการฯ ได้กำกับติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ เรื่องแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานของภาครัฐที่ เป็นผู้เสนอกฎหมายซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ กฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา จำนวน ๙๑ ฉบับ หน่วยงานเสนอกฎหมายทั้งสิ้น ๒๓ หน่วยงาน โดยมีการรายงานผลตาม LAMP ๑ จำนวน ๒๐ ฉบับ จาก ๑๐ หน่วยงาน และการรายงานผล LAMP ๒ จำนวน ๑๕ ฉบับ จำนวน ๙ หน่วยงาน^๔

(๒) ในระยะต่อไป จะได้ทำการพัฒนารูปแบบการติดตามและประเมินผลร่วมกับหน่วยงานเจ้าของกฎหมายโดยการกำหนดเป็นตัวชี้วัดและประเมินผลในลักษณะการสุ่ม (Random) รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๑๔

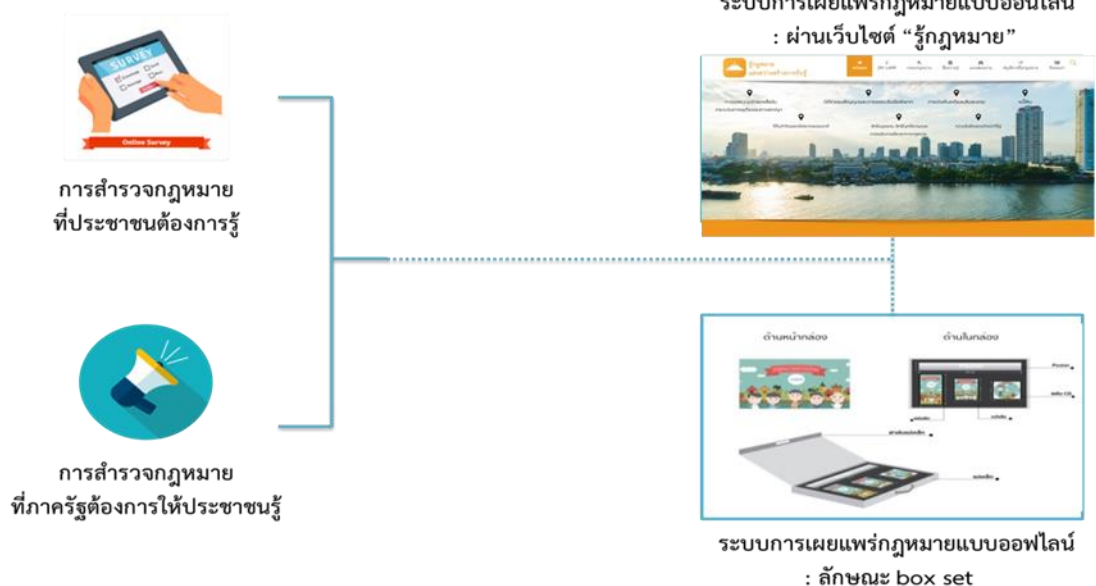
^๔ ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

แผนภาพที่ ๑๔ ภาพรวมการขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในระยะต่อไป

 กฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติม

 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้

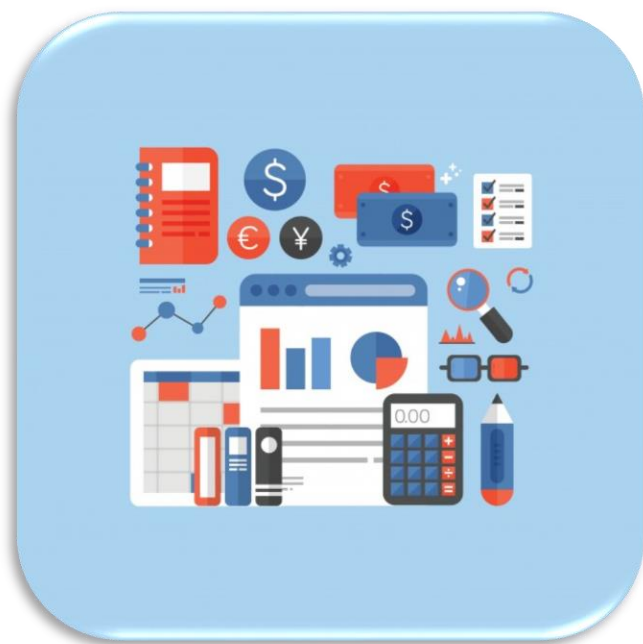
๓. ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานที่ ๓

คณะกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑ ได้มีมติรับทราบผลการดำเนินการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐตามมติคณะรัฐมนตรี โดยในการดำเนินการต้องพิจารณาให้เกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น และควรมีการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การยอมรับและเคารพกฎหมาย รวมทั้งให้มีการประเมินผลการดำเนินงานในส่วนของการเผยแพร่กรอบกฎหมายที่ได้มีการดำเนินการไปแล้วด้วย อีกทั้ง คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑ ได้มีมติรับทราบซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ/
<p>☒ ดำเนินการแล้วเสร็จ</p> <p>๑. จัดทำคู่มือแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่เสนอกฎหมายเพื่อดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี</p> <p>๒. การขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในกรอบกฎหมายใหม่และที่แก้ไขเพิ่มเติมผ่านการกำหนดและติดตามแบบตรวจสอบการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ LAMP I และ LAMP II โดยปัจจุบัน มีกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑๒๐ ฉบับ มีการรายงาน LAMP I จำนวน ๒๐ ฉบับ และ LAMP II จำนวน จำนวน ๑๔ ฉบับ จาก ๑๐ หน่วยงาน</p> <p>๓. ขับเคลื่อนแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐในกรอบกฎหมายที่ประชาชนควรรู้ โดยการสำรวจและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายที่ประชาชนอยากรู้ และวิธีการหรือช่องทางที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันที่นิยมในพื้นที่</p> <p>๔. การสำรวจกฎหมายที่ประชาชนควรรู้และการประเมินผลแนวทางการเผยแพร่กฎหมายมีสรุปผลดังนี้</p> <p>๔๑. การพัฒนาเทคนิคการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ (เช่น ผู้นำชุมชน ครู หน่วยงาน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน เป็นต้น)</p>	<p>-</p> <p>ข้อสังเกต จากการติดตามรายงานผลการดำเนินงานตาม LAMP I และ LAMP II พบว่า หน่วยงานผู้รับผิดชอบกฎหมายรายงานผลการดำเนินงานมาล่าช้ากว่ากำหนด จึงควรจะได้มีการเร่งรัดติดตามหน่วยงานเพื่อให้รายงานผลการดำเนินงานมาภายในกำหนดระยะเวลา</p> <p>ข้อเสนอ มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรม ประสานหน่วยงาน ผู้เสนอร่างกฎหมายให้รายงานผลการดำเนินงานตาม LAMP I และ II ให้ทันกำหนดเวลาโดยเคร่งครัด หากไม่รายงานตามกำหนดจะได้แจ้งให้ผู้บริหารหน่วยงานทราบต่อไป</p> <p>-</p> <p>ข้อสังเกต ๑. การพัฒนาเนื้อหาทางกฎหมายหลายเรื่องเป็นเรื่องเฉพาะทาง ซึ่งอาจส่งผลความเข้าใจเนื้อหา การตีความ การสื่อความหมาย จึงควรที่จะได้มีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อร่วมพัฒนาเนื้อหาทางกฎหมาย</p>

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ/
<p>๔.๒ การพัฒนาเทคนิคการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เหมาะสมกับการเข้าใช้งาน การเข้าถึงของประชาชนในอนาคตควรพัฒนาช่องทางหรือสื่อใหม่ที่ประชาชนใช้งานเพื่อเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ช่องทางสื่อออนไลน์ (เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น) และช่องทางอินเทอร์เน็ต (เช่น Google เว็บไซต์หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น)</p> <p>๔.๓ แนวทางการพัฒนาสื่อการเผยแพร่กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมด้วยการใช้ชุดความรู้กฎหมาย (Box set) สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีความพึงพอใจต่อสื่อในชุดความรู้กฎหมายฯ ที่สามารถนำไปใช้ได้ดีมากที่สุด ได้แก่ แผ่นพับ หนังสือ โปสเตอร์ และแผ่นเสียงบรรยายกฎหมาย โดยหนังสือที่ชอบมากที่สุด ๓ ลำดับ ได้แก่ กรอบที่ ๑ กฎหมายว่าด้วยการขอความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กรอบที่ ๒ กฎหมายว่าด้วยที่ดินทำกิน และทรัพยากรธรรมชาติ กรอบที่ ๓ กฎหมายว่าด้วยนิติกรรม สัญญา และการระงับข้อพิพาท อีกทั้ง รูปแบบสื่อ และชุดความรู้กฎหมายฯ ที่นำไปใช้งานมากที่สุด ได้แก่ ใช้ประกอบการให้คำปรึกษา/ให้คำแนะนำแก่ประชาชน, ใช้ในการประชุม/สัมมนา/อบรม/บรรยาย, ใช้เป็นสื่อความรู้ในกิจกรรมให้ความรู้ผ่านเครือข่ายของชุมชน</p> <p>สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมชุมชนมีความใกล้ชิดกับประชาชน ดังนั้นการเข้าถึงความรู้ด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมด้วยช่องทาง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ (เช่น ผู้นำชุมชน ครู หนายความ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัด คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน เป็นต้น) เป็นช่องทางที่ควรส่งเสริมอย่างต่อเนื่องมากที่สุดช่องทาง และสื่อที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีแนวโน้มที่จะใช้ในการค้นคว้าหาความรู้อย่างต่อเนื่องมากที่สุด ได้แก่ ช่องทางบริการเรียกดาวน์โหลดตามคำสั่ง (เช่น การรับชมภาพเคลื่อนไหว หรือวีดิทัศน์ผ่านทาง YouTube Netflix) ควรที่จะมีการผลิตเนื้อหากฎหมายเพื่อเผยแพร่ในช่องทางดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และช่องทางหรือสื่อใหม่ ๆ ที่จะมีการใช้งาน ได้แก่ ช่องทางสื่อออนไลน์ (เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น) และช่องทางบุคคลใกล้ชิด</p>	<p>๒. การพัฒนาช่องทาง เครื่องมือและเนื้อหาให้เข้าใจ เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึงของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรม</p> <p>๑. ตรวจสอบกฎหมายที่ประชาชนอยากรู้ วิธีการหรือช่องทางการสื่อสารให้ครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม โดยเน้นกลุ่มกฎหมายเด็กและเยาวชนกับกฎหมายที่สื่อสารมวลชนควรรู้ รวมทั้งสำรวจหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับกฎหมายที่ต้องการให้ประชาชนได้รับรู้</p> <p>๒. พัฒนาช่องทาง เครื่องมือและเนื้อหา รวมถึงประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงและสะดวกต่อการเข้าถึงของประชาชนทุกระดับ</p> <p>๓. พัฒนารูปแบบการติดตามและประเมินผลร่วมกับหน่วยงานเจ้าของกฎหมายโดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดโดยให้สำนักงานกิจการยุติธรรมสามารถขอรับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพได้</p>

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ/
<p>(เช่น เพื่อน ญาติ พ่อ แม่ เป็นต้น) ควรที่จะมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ผ่านชุมชนออนไลน์ (Social Network) ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมชุมชนของแต่ละจังหวัด หรือชุมชน</p>	
<p>☒ อยู่ระหว่างดำเนินงาน</p> <p>๑. การพัฒนาระบบการเผยแพร่กฎหมายแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ “รู้กฎหมาย” (http://lamp.go.th) และ</p> <p>๒. การพัฒนาระบบการเผยแพร่กฎหมายแบบออฟไลน์ โดยการจัดทำชุดความรู้ในการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมในลักษณะ Box Set ปัจจุบันเว็บไซต์กฎหมายได้ทำการเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม</p> <p>๒ การพัฒนา .Application “Law manหรือ “ผู้ใหญ่” ลอว์</p>	<p>ความคืบหน้า</p> <p>ปัจจุบันเว็บไซต์กฎหมายได้เผยแพร่กฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษานับตั้งแต่มีมติ ครม. วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑๒๐ ฉบับ Info graphic จำนวน ๔๘ เรื่อง คลิป วีดีโอ จำนวน ๑๐ เรื่อง เสียงบรรยายกฎหมาย จำนวน ๓๐๐ ตอน หนังสือกฎหมาย จำนวน ๙ เล่ม กิจกรรมความเคลื่อนไหว จำนวน ๓ เรื่อง สำหรับชุด Box set ได้มีการแจกจ่ายไปยังสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน ๘๑ แห่ง และศูนย์ยุติธรรมชุมชน จำนวน ๑,๐๒๘ แห่ง</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรม ดำเนินการพัฒนาเว็บไซต์กฎหมายให้มีเนื้อหา และสื่อประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมในรูปแบบที่หลากหลายและเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่กฎหมายต่อไป</p> <p>ความคืบหน้า</p> <p>อยู่ระหว่างการพัฒนาข้อคำถามและคำตอบ เพื่อสามารถให้บริการและให้คำปรึกษาทางกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิกเข้าใช้ Application จำนวน ๕๕๙ คน</p> <p>ข้อเสนอ</p> <p>มอบหมายสำนักงานกิจการยุติธรรม ดำเนินการ พัฒนา Application “Law Man” ให้สามารถให้คำปรึกษาหรือให้บริการด้านกฎหมายที่มีความสมบูรณ์เพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการด้านกฎหมายแก่ประชาชน</p>

ด้านที่ ๔

การบูรณาการงบประมาณ

ด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

ด้านที่ ๔

การบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

๑. สารสำคัญของด้านที่ ๔

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการ เนื่องจากการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการ เป็นเครื่องมือจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้กระทรวงและหน่วยงานทำงานร่วมกันในลักษณะประสานเชื่อมโยงแบบเครือข่าย มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบองค์รวม และคำนึงถึงหลักประหยัดและความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติ โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบแผนงานบูรณาการด้านปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม อยู่ระหว่างการจัดทำกรอบแนวทางการจัดทำงบประมาณแผนงานบูรณาการและปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ และเพื่อให้กรอบแนวทางดังกล่าวมีความครบถ้วน สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้เสนอกรอบแนวทางด้านการพัฒนา ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายเพื่อการขอจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการฯ แผนงานบูรณาการการปฏิรูปกฎหมายฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการขอจัดสรรงบประมาณ ดังนี้

๑. ชื่อกรอบแนวทาง : การพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ รวมทั้งการเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

๒. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ :

๒.๑ การพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ต้องมีความทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

๒.๒ การเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

๓. องค์ประกอบของแนวทางการดำเนินงาน :

องค์ประกอบที่ ๑ กระบวนการก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมหรือร่างกฎหมายใหม่ ได้แก่ การวิเคราะห์ผลกระทบในการจัดทำกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA)

องค์ประกอบที่ ๒ กระบวนการจัดทำกฎหมาย ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายตามมาตรา ๗๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

องค์ประกอบที่ ๓ กระบวนการภายหลังกฎหมายมีผลใช้บังคับ ได้แก่ การสร้างการรับรู้และการเผยแพร่กฎหมายผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ต่างๆ /การจัดฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความรู้ของการบังคับใช้กฎหมาย (Training) /การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

๒. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

๒.๑ ความเป็นมาของแนวคิดการบูรณาการงบประมาณด้านกฎหมาย

การจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นเครื่องมือจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้กระทรวงและหน่วยงานทำงานร่วมกันในลักษณะประสานเชื่อมโยงแบบเครือข่าย มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบองค์รวม โดยคำนึงถึงหลักประหยัดและความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและ

ประเทศไทย โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบแผนงานบูรณาการด้านปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ได้ดำเนินการจัดทำแผนงานบูรณาการด้านกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จนถึงปัจจุบัน โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ปรับปรุงและการบังคับใช้กฎหมายได้มีการกำหนดอยู่ในแผนงานบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม

๒.๒ แผนงานบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

๒.๒.๑ แผนงานบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนา ปรับปรุง และบังคับใช้กฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ไว้ในเป้าหมายที่ ๑ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ ๒ แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่ ๑ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน โดยมีตัวชี้วัดได้แก่ จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมาย จำนวน ๒,๓๐๐ คน และ แนวทางที่ ๒ การพัฒนา ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดได้แก่ จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย จำนวน ๔๕๐ คน งบประมาณรวม ๓๓.๗๙๑๑ ล้านบาท

๒.๒.๒ แผนงานบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนา ปรับปรุงและการบังคับใช้กฎหมายไว้ในเป้าหมายเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานยุติธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ ๑ แนวทาง ได้แก่ การพัฒนา ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันผ่านการอบรมการบังคับใช้กฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยกำหนดตัวชี้วัด จำนวน ๒ ตัว ได้แก่ กฎหมายและมาตรฐานด้านกระบวนการยุติธรรมได้รับการพัฒนาและปรับปรุง จำนวน ๓ เรื่อง และร้อยละ ๘๕ ของเจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมในการบังคับใช้กฎหมาย มีความรู้ความเข้าใจผ่านเกณฑ์ที่กำหนด งบประมาณรวม ๘๗.๔๐๓๒ ล้านบาท

๒.๒.๓ แผนงานบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการพัฒนา ปรับปรุงและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยยึดแนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ใน ๓ ด้าน มาเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ ๑ เรื่องการพัฒนา ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งสร้างการรับรู้เรื่องสิทธิและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ประกอบไปด้วย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้ทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและสถานการณ์ปัจจุบัน (สอดคล้องกับด้านที่ ๑) การพัฒนาประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย (สอดคล้องกับด้านที่ ๒) และการเผยแพร่ รวมทั้งการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมาย สิทธิและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (สอดคล้องกับด้านที่ ๓) โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและสถานการณ์ปัจจุบัน โดยนำเครื่องมือการวิเคราะห์ผลกระทบของการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA) หรือศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย

องค์ประกอบที่ ๒ การพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ การสร้างจริยธรรม ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในลักษณะที่เป็นองค์ความรู้ทั่วไปและ

เฉพาะทางที่สอดคล้องกับลักษณะงานที่รับผิดชอบให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและผู้ปฏิบัติหน้าที่ บังคับใช้กฎหมาย

องค์ประกอบที่ ๓ การเผยแพร่ รวมทั้งการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมาย สิทธิและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยจัดให้มีชุดความรู้ และกำหนดช่องทาง/กิจกรรมในการเผยแพร่ข้อมูลในเรื่องสิทธิและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน เช่น ช่องทาง/กระบวนการขั้นตอน/ระยะเวลา/ค่าใช้จ่าย เป็นต้น รวมทั้งความรู้กฎหมายในประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น การทำนิติกรรมสัญญาและการระงับข้อพิพาท การบังคับคดีและล้มละลาย เป็นต้น โดยกำหนดตัวชี้วัด จะต้องมียุทธศาสตร์หรือมาตรฐานด้านกระบวนการยุติธรรมได้รับการพัฒนาและปรับปรุงจำนวน ๕ เรื่อง วงเงินงบประมาณรวม ๑๔๓.๑๑๒ ล้านบาท (อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานประมาณ)

๒.๓ ข้อเสนอกรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ในแผนบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

การกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุง และการบังคับใช้กฎหมาย ในแผนงานบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเป็นกรอบที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ ที่กำหนดแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงกฎหมายแล้ว จะเห็นว่า ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนา ปรับปรุง กฎหมาย รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายที่มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ กำหนดกระบวนการก่อน ระหว่าง และภายหลังการตรากฎหมาย ทุกฉบับ โดยกระบวนการก่อนและระหว่างการตรากฎหมายต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบและเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยเพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยที่ปัจจุบัน สำนักงานกิจการยุติธรรมอยู่ระหว่างการจัดทำกรอบแนวทางการจัดทำงบประมาณแผนงานบูรณาการและปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ และเพื่อให้กรอบแนวทางดังกล่าวมีความครบถ้วน สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฝ่ายเลขานุการฯ ได้วิเคราะห์แนวทางการจัดทำกฎหมายตามหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยร่วมกับแนวทางการแผนบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรมย้อนหลัง จึงเห็นควรเสนอกรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายเพื่อการขอจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการฯ แผนงานบูรณาการการปฏิรูปกฎหมายฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการขอจัดสรรงบประมาณ ดังนี้

๑. ชื่อกรอบแนวทาง : การพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ รวมทั้งการเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

๒. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ :

๒.๑ การพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ต้องมีความทันสมัยสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางด้านที่ ๑ ของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ซึ่งประกอบไปด้วยการพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมายต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผลกระทบในการออกกฎหมาย และการประเมินกฎหมายและติดตามประเมินผล สอดคล้องกับสาขา
กฎหมายที่ต้องพัฒนา

๒.๒ การเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและวัฒนธรรมการ
ยอมรับกฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐต้องมีความสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗
มกราคม ๒๕๖๑

๓. องค์ประกอบของแนวทางการดำเนินงาน :

องค์ประกอบที่ ๑ กระบวนการก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมหรือยก
ร่างกฎหมายใหม่ ได้แก่ การวิเคราะห์ผลกระทบในการจัดทำกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment:
RIA)

ประกอบไปด้วยกิจกรรม :

๑) การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหรือความจำเป็นในการแก้ไขเพิ่มเติม
หรือยกร่างกฎหมายใหม่ (เช่น การประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย การสนทนากลุ่ม
(Focus Group) การจัดเวทีประชาวิจารณ์ (Public Hearing) เป็นต้น)

๒) การจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการศึกษาวินิจฉัย ประกอบไปด้วยกิจกรรม
การทบทวนวรรณกรรม การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
การประชุมเพื่อวิพากษ์ การจัดทำงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

องค์ประกอบที่ ๒ กระบวนการจัดทำกฎหมาย ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็น
ต่อร่างกฎหมายตามมาตรา ๗๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐

ประกอบไปด้วยกิจกรรม :

๑) การนำร่างกฎหมายอัปโหลดผ่าน Website ของหน่วยงานหรือ
www.lawamendment.com เพื่อรับฟังความเห็นจากประชาชนทั่วไป (ไม่มีค่าใช้จ่าย)

๒) การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายตามมาตรา ๗๗ อาทิเช่น
การประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย การสนทนากลุ่ม (Focus Group)
การจัดเวทีประชาวิจารณ์ (Public Hearing) เป็นต้น

องค์ประกอบที่ ๓ กระบวนการภายหลังกฎหมายมีผลใช้บังคับ ได้แก่
การสร้างการรับรู้และการเผยแพร่กฎหมายผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ต่างๆ /การจัดฝึกอบรมบุคลากรที่
เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความรู้ของการบังคับใช้กฎหมาย (Training) /การทบทวนความเหมาะสมของ
กฎหมาย

ประกอบไปด้วยกิจกรรม :

การสร้างการรับรู้และการเผยแพร่กฎหมายผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

(๑) การเผยแพร่กฎหมายผ่านสื่อต่างๆ อาทิ การผลิต CD/DVD เพื่อแจกจ่าย
การผลิตสื่อ Digital การจัดทำ infographic การจัดทำแผ่นพับหรือโปสเตอร์ เป็นต้น

(๒) การสร้างการรับรู้กฎหมายระดับพื้นที่ในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสดง
ผลงานในเส้นทางต่างๆ(Roadshow) การจัดทำคาราวาน รถเคลื่อนที่ (Transit Advertising) การจัดเวที
เผยแพร่ เป็นต้น

**การจัดฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความรู้ของการบังคับใช้
กฎหมาย (Training)** การเตรียมความพร้อมผู้ปฏิบัติงาน (เช่น การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานการประชุมสัมมนา
การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น)

การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย

(๑) การนำเครื่องมือการประเมินการบังคับใช้กฎหมาย (LEI)

(๑.๑) การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหรือผลการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อประเมินประสิทธิภาพของกฎหมายฉบับนั้นๆ (เช่น การประชุมสัมมนา การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมวิพากษ์ การประชาพิจารณ์ เป็นต้น)

(๑.๒) การจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการศึกษาวิจัย ประกอบไปด้วยกิจกรรม การทบทวนวรรณกรรม การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การประชุมเพื่อวิพากษ์ การจัดทำงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

๒.๔ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบร่าง แผนการปฏิรูปประเทศ ๑๑ ด้าน และมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการโดยแผน การปฏิรูปประเทศดังกล่าวได้มีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ สำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้รวบรวม ประเด็นข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดทำกฎหมายของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศในด้านที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการยุติธรรม รวมทั้งจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการและหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการจัดทำกฎหมายตามประเด็นข้อเสนอดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้คณะกรรมการ พัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ร่วมขับเคลื่อนแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวและรายงานผล ต่อรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมต่อไป โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้ศึกษา ประเด็นข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศทั้ง ๑๑ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านกระบวนการ ยุติธรรมและด้านกฎหมาย พบว่า ข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมและ ด้านกฎหมาย มีข้อเสนอในการจัดทำกฎหมายที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันในหลายประเด็น ซึ่งสามารถ จัดหมวดหมู่ประเด็นปฏิรูปดังกล่าวได้ ๑๑ กรอบ ได้แก่

๑. การขจัดความเหลื่อมล้ำ
๒. การมีส่วนร่วมและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน
๓. การปรับกระบวนการที่สัมพันธ์กับกระบวนการยุติธรรม
๔. การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ
๕. การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลกฎหมาย
๖. การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนและไม่ล่าช้า
๗. การพัฒนาระบบการสอบสวนและหน้าที่ระหว่างพนักงานสอบสวนและ พนักงานอัยการ
๘. การมีกลไกให้มีการออกกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็นและกลไกการทบทวนกฎหมายตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
๙. การปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย
๑๐. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและจัดช่องทางทูลจรรยาบรรณ
๑๑. การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์

โดยมีกฎหมายที่จะต้องดำเนินการจัดทำตามกรอบ ๑๑ ด้าน จำนวน ๖๓ ฉบับ แบ่งเป็นร่างกฎหมายที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๒๘ ฉบับ และยกร่างใหม่จำนวน ๓๕ ฉบับ

รายละเอียดปรากฏภาคผนวก ๔^๙ กฎหมายที่จะต้องดำเนินการจัดทำตามกรอบ ๑๑ ด้าน ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่ต้องมีการดำเนินการตามแผนปฏิรูปดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑ เนื่องจากการจัดทำกฎหมายตามแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวต้องมีการดำเนินการตามข้อเสนอกรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ แผนบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ และเพื่อให้การขอจัดสรรงบประมาณ แผนบูรณาการด้านการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรมมีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ โดยเฉพาะด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำกฎหมายทั้ง ๖๓ ฉบับ อาจพิจารณาขอจัดสรรงบประมาณตามข้อเสนอกรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ในแผนบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้

**ความเชื่อมโยงองค์ประกอบการดำเนินงานการพัฒนา
ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ รวมทั้งการเผยแพร่กฎหมายและสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและ
วัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ**

๓. ผลการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๔

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๔ การบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงและการบังคับใช้ เพื่อเสนอขอจัดสรรงบประมาณบูรณาการ แผนงานบูรณาการปฏิรูปกฎหมายและ พัฒนาการกระบวนการยุติธรรม

^๙ ภาคผนวก ๓ หน้า ๑๑๓

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการขอจัดสรรงบประมาณต่อไป
 ทั้งนี้ คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในคราวประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑
 เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุป
 สาระสำคัญได้ ดังนี้

การดำเนินงาน	ความคืบหน้าข้อสังเกต/ข้อเสนอ/
<p>☒ ดำเนินการแล้วเสร็จ</p> <p>กรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมาย และการบังคับใช้ รวมทั้งการเผยแพร่และสร้าง การรับรู้ด้านกฎหมายฯ ของประชาชนและ หน่วยงานภาครัฐ สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ ถ่ายทอดกรอบแนวทางไปยังหน่วยงานต่างๆ เรียบร้อยแล้ว โดยกรอบแนวทางดังกล่าว หน่วยงานที่สามารถเสนอร่างกฎหมายใช้เป็นฐาน ในการจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์การจัดสรร งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและ พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นย่อย ๖.๓ การพัฒนา กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รองรับ</p>	<p>ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ถ่ายทอดกรอบแนวทางไปยังหน่วยงาน ต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว โดยกรอบแนวทางดังกล่าวหน่วยงาน ที่สามารถเสนอร่างกฎหมายสามารถใช้เป็นฐานในการรับ การจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์การจัดสรร งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นย่อย ๖.๓ การพัฒนา กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รองรับ</p>

บรรณานุกรม

นโยบายรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

โครงการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ของสถาบันวิจัย
เพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สพช.) เรื่องวาระปฏิรูปที่ ๗ : การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (แผนปฏิรูปกฎหมายและ
กระบวนการยุติธรรม)

Rule of Law

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สำนักงานกิจการยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรม

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 9 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทร. 0 2141 3666 แฟกซ์ 0 2143 8933

www.oja.go.th